

РАХУНКОВА ПАЛАТА

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішенням Рахункової палати
від 27.06.2017 № 13-4

ЗВІТ

**про результати аудиту ефективності використання коштів
державного бюджету, виділених Міністерству культури України
для надання музичної освіти**

Київ 2017

З М І С Т

ПРЕАМБУЛА	3
ВСТУП	4
1. РЕАГУВАННЯ НА ПОПЕРЕДНІ АУДИТИ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ ...	5
2.НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПИТАНЬ У СФЕРІ НАДАННЯ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ	6
<i>2.1. Нормативно-правове забезпечення у сфері надання музичної освіти</i>	6
<i>2.2. Організаційне забезпечення питань у сфері надання музичної освіти</i> ...	10
3. ПЛАНУВАННЯ І ЗДІЙСНЕННЯ ВИДАТКІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ МІНКУЛЬТУРИ НА МУЗИЧНУ ОСВІТУ	12
4. ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ, ВИДІЛЕНИХ МІНКУЛЬТУРИ НА МУЗИЧНУ ОСВІТУ	15
<i>4.1 Використання коштів державного бюджету, передбачених Мінкультури за бюджетною програмою 1801030</i>	16
<i>4.2 Використання коштів державного бюджету, передбачених Мінкультури за бюджетною програмою 1801060</i>	20
5. АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ, РОЗМІЩЕННЯ ТА ВИКОНАННЯ ДЕРЖАВНОГО ЗАМОВЛЕННЯ НА ПІДГОТОВКУ ФАХІВЦІВ І НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ ЗА НАПРЯМОМ "МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО"	25
ВИСНОВКИ	34
ПРОПОЗИЦІЇ	38
Додатки 1-3	40

ПРЕАМБУЛА

Підстава для проведення аудиту: Закон України "Про Рахункову палату", План роботи Рахункової палати на II квартал 2017 року.

Мета аудиту: встановлення фактичного стану справ щодо:

- продуктивності, результативності, економності використання коштів державного бюджету, виділених Міністерству культури України (далі – Мінкультури, Міністерство) на надання музичної освіти;
- законності, своєчасності і повноти прийняття управлінських рішень щодо підготовки фахівців на умовах державного замовлення та їх працевлаштування у відповідних сферах діяльності;
- стану внутрішнього контролю Мінкультури.

Предмет аудиту: кошти державного бюджету, виділені у 2015–2016 роках Мінкультури за КПКВК 1801030 "Надання загальної та спеціальної освіти мистецькими (художніми, музичними, хореографічними) загальноосвітніми школами (школами-інтернатами) та позашкільними навчальними закладами" (в частині видатків на надання музичної освіти) та за КПКВК 1801060 "Підготовка кадрів для сфери культури і мистецтва вищими навчальними закладами III та IV рівнів акредитації та методичне забезпечення діяльності навчальних закладів" (в частині видатків на надання музичної освіти).

Нормативно-правові та відомчі акти, що регулюють відповідну сферу діяльності, розпорядчі, планові, фінансові, бухгалтерські, звітні та статистичні документи об'єктів аудиту. Інша облікова та аналітична інформація про результати діяльності об'єктів аудиту.

Об'єкти аудиту: Мінкультури; Харківська середня спеціалізована музична школа-інтернат (далі – Харківська музична школа); Львівська середня спеціалізована музична школа-інтернат імені С. Крушельницької (далі – Львівська музична школа); Одеська середня спеціалізована музична школа-інтернат імені професора П. С. Столярського (далі – Одеська музична школа); Національна музична академія імені П. І. Чайковського (далі – Київська музична академія); Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка (далі – Львівська музична академія); Київський національний університет культури і мистецтв (далі – Київський університет культури); Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової (далі – Одеська музична академія); Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського (далі – Харківський університет мистецтв).

Направлення запитів: до Міністерства освіти і науки України (далі – МОН); до управлінь (департаментів) культури обласних державних адміністрацій (24 запити) та департаменту культури виконавчого органу Київської міської ради.

Термін проведення аудиту: з 1 березня 2017 року по 20 червня 2017 року.

Критерії аудиту:

продуктивність – оцінка співвідношення між результатами діяльності головного розпорядника бюджетних коштів та розпорядників нижчого рівня і використаними для досягнення таких результатів коштами держбюджету;

результативність – ступінь відповідності фактичних результатів діяльності головного розпорядника бюджетних коштів та розпорядників нижчого рівня запланованим показникам;

економність – встановлення стану досягнення головним розпорядником бюджетних коштів та розпорядниками нижчого рівня максимальних результатів при використанні виділених коштів державного бюджету;

законність – відповідність управлінських рішень об'єктів аудиту положенням чинного законодавства.

Початкові обмеження щодо проведення аудиту:

часові: 2015–2016 роки, з окремих питань статистичні та аналітичні дані за попередні роки;

географічні: аудит проведено на центральному (м. Київ) і регіональному рівнях (міста Київ, Харків, Львів, Одеса).

Методи збирання даних: аналіз нормативно-правових, розпорядчих та інших документів, пов'язаних з предметом аудиту; аналіз фінансової, статистичної, бухгалтерської та іншої звітності; перевірка первинних та інших документів, які є підставою для здійснення операцій з бюджетними коштами; аналіз та узагальнення результатів попередніх контрольно-аналітичних заходів Рахункової палати; надання запитів з питань аудиту та отримання пояснень посадових осіб об'єктів аудиту; опрацювання матеріалів засобів масової інформації та спеціальних видань.

Під час аудиту складено дев'ять актів, які підписані без зауважень.

ВСТУП

Одним із основних факторів, що визначають та організовують духовне життя людини, є культура. Саме стан її розвитку характеризує рівень розвитку суспільства загалом, оскільки вона формує особистість його членів. Однією з форм культури є її музична складова. Для України це особливо актуально, адже музичність та співучість є одними з характерних рис українського народу.

Культурно-мистецька освіта в Україні на сьогодні є однією з небагатьох галузей, яка має визнання в європейському та світовому просторах. Вона базується на вікових творчих надбаннях і традиціях. Особливістю мистецької школи є її багатоступеневість, безперервність і наступність, оскільки процес навчання майбутнього митця починається у мистецьких школах і завершується у культурно-мистецьких вищих навчальних закладах (далі – ВНЗ).

Станом на 01.01.2017 в Україні функціонує: 1292 початкових мистецьких навчальних заклади (школи естетичного виховання), з них 1175 надають музичну освіту, шість спеціалізованих мистецьких шкіл-інтернатів, з них чотири – надають музичну освіту; 53 ВНЗ I–II рівнів акредитації (музичні

училища, коледжі мистецтв, училища культури), з них 36 надають освіту за напрямом "Музичне мистецтво"; 15 ВНЗ III–IV рівнів акредитації (університети, академії мистецтв, академії культури та інші), з них 12 надають освіту за напрямом "Музичне мистецтво".

Протягом десятиліть питання розвитку мистецької (музичної) освіти не було пріоритетним у діяльності держави. Відсутність належного фінансування призвела до занепаду матеріально-технічної бази навчальних закладів, яка за роки незалежності практично не оновлювалася.

1. РЕАГУВАННЯ НА ПОПЕРЕДНІ АУДИТИ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ

Рахунковою палатою у 2011 році проведено аудит ефективності використання коштів Державного бюджету України, виділених Міністерству культури і туризму України на надання загальної та спеціальної художньої і музичної освіти¹. Про результати аудиту поінформовано Верховну Раду України та Кабінет Міністрів України. Міністерству культури направлено Звіт (лист від 02.03.2011 № 05-390) із висновками і пропозиціями Колегії Рахункової палати.

Встановлено, що за шість років від часу проведення аудиту дієвих заходів реагування на рекомендації Рахункової палати Міністерством культури України не вжито. Незважаючи на затвердження Мінкультури Плану заходів, спрямованих на усунення виявлених порушень і недоліків², із шести рекомендацій у повному обсязі виконано лише одну (утримання Колегіуму мистецтв в Опішні здійснюється за рахунок коштів, призначених на надання художньої, а не музичної освіти). Залишилися невиконаними і повторюються випадки: планування видатків за відсутності детальних розрахунків та економічних обґрунтувань; єдині методологічні підходи до формування бюджетних програм не розроблені і відповідно не затверджені; академічні стипендії учням старших класів Колегіуму мистецтв в Опішні не виплачуються, призначення керівників мистецьких (музичних) шкіл, всупереч вимогам статті 20 Закону України "Про освіту", здійснюється без проведення конкурсу.

У 2013 році Рахунковою палатою проведено аудит ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Міністерству культури України на підготовку кадрів вищими навчальними закладами I–IV рівнів акредитації для сфери культури і мистецтв³.

Про результати аудиту поінформовано Верховну Раду України та Кабінет Міністрів України. Міністерству культури направлено Висновок Колегії Рахункової палати від 26.11.2013 № 83/21-4 (лист від 19.12.2013 № 05-2756).

На дату проведення поточного аудиту встановлено, що із шести рекомендацій Рахункової палати у повному обсязі виконано лише дві

¹ Постанова Колегії Рахункової палати від 23.02.2011 № 3-3.

² Постанова Колегії Мінкультури від 25.05.2011 № 3/2.

³ Постанова Колегії Рахункової палати від 26.11.2013 № 21-4.

(починаючи з 2014 року Мінкультури щорічно за результатами конкурсного відбору укладаються з ВНЗ I–IV рівнів акредитації державні контракти на підготовку фахівців та науково-педагогічних кадрів на умовах державного замовлення). **Залишилися невиконаними та повторюються випадки:** прийому та випуску науково-педагогічних кадрів, підготовлених у 2015–2016 роках ВНЗ (Київською та Львівською музичними академіями) за рахунок коштів державного бюджету понад державне замовлення; планування видатків за відсутності детальних розрахунків та економічних обґрунтувань; положення про пільги на оплату за навчання в Академії керівних кадрів і положення про пільги аспірантам та здобувачам наукового ступеня не приведені до відповідності з вимогами чинного законодавства.

Отже, **більшість із рекомендацій Рахункової палати, зроблених за результатами аудитів 2011 та 2013 років Мінкультури (Міністри: Кулиняк М.А. з 03.2010 до 12.2012, Новохатько Л.М. з 02.2013 до 02.2014, Нищук Є.М. з 02.2014 по 11.2014, Кириленко В.А. з 12.2014 по 04.2016, Нищук Є.М. з 04.2016 до цього часу) не реалізовано.** У результаті проблеми залишаються, а порушення у сфері мистецької (музичної) освіти набули системного характеру.

2.НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПИТАНЬ У СФЕРІ НАДАННЯ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ

2.1. Нормативно-правове забезпечення у сфері надання музичної освіти

◀ Відповідно до статті 1 Закону України “Про культуру” від 14.12.2010 № 2778 (далі – Закон 2778) культурно-мистецька освіта – це спеціальна освіта у сфері культури і мистецтва. Стаття 3 Закону 2778 установлює, що основними засадами державної політики у сфері культури є створення умов для творчого розвитку особистості, підвищення культурного рівня, естетичного виховання громадян, доступності освіти у сфері культури для дітей та юнацтва.

◀ Регулювання суспільних відносин у галузі навчання, професійної, наукової, загально-культурної підготовки громадян України регламентує Закон України “Про освіту” від 23.05.1991 № 1060 (далі – Закон 1060).

Структура освіти містить: дошкільну освіту; загальну середню освіту; позашкільну освіту; професійно-технічну освіту; вищу освіту; післядипломну освіту; самоосвіту (стаття 29 Закону 1060).

Згідно із Законом 1060 в Україні встановлюються такі освітні рівні: дошкільна освіта; початкова загальна освіта; базова загальна середня освіта; повна загальна середня освіта; професійно-технічна освіта; вища освіта.

Крім того, встановлюються такі освітньо-кваліфікаційні рівні та ступені: кваліфікований робітник; молодший спеціаліст; молодший бакалавр; бакалавр; магістр; доктор філософії; доктор наук. Згідно із статтею 18 Закону 1060 навчальні заклади, зокрема, незалежно від їх статусу і належності забезпечують якість освіти в обсязі вимог державних стандартів освіти.

Відповідність освітніх послуг державним стандартам і вимогам визначається, зокрема, центральними органами виконавчої влади, яким підпорядковані навчальні заклади, шляхом ліцензування, інспектування, атестації та акредитації навчальних закладів у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України (вимоги Закону 1060).

Діяльність навчальних закладів розпочинається за наявності ліцензії на здійснення діяльності, пов'язаної з наданням послуг для одержання освіти і підготовкою фахівців різних рівнів кваліфікації. Ліцензія видається у порядку, що встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Основним видом середніх навчальних закладів (стаття 36 Закону 1060) є середня загальноосвітня школа трьох ступенів: перший – початкова школа, що забезпечує початкову загальну освіту, другий – основна школа, що забезпечує базову загальну середню освіту, третій – старша школа, що забезпечує повну загальну середню освіту.

Для розвитку здібностей, обдарувань і талантів дітей створюються профільні класи (з поглибленим вивченням окремих предметів або початкової допрофесійної підготовки), спеціалізовані школи, гімназії, ліцеї, колегіуми, а також різні типи навчально-виховних комплексів, об'єднань. Особливо обдарованим дітям держава надає підтримку і заохочення (стипендії, направлення на навчання і стажування до провідних вітчизняних та закордонних освітніх, культурних центрів).

Довідково. Порядок призначення і виплати стипендій затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 12.07.2004 № 882⁴, який відповідно до його пункту 1 поширюється на осіб, які навчаються у навчальних закладах або наукових установах (далі – навчальні заклади) за державним (регіональним) замовленням за рахунок коштів загального фонду державного (відповідного місцевого) бюджету, а саме: на учнів VIII–XII класів державних середніх спеціалізованих мистецьких шкіл (шкіл-інтернатів); слухачів підготовчих відділень музичних ВНЗ та студій підготовки акторських кадрів.

Варто відмітити некоректність змісту пункту 1 названого Порядку, оскільки учні VIII–XII класів державних середніх спеціалізованих мистецьких шкіл (шкіл-інтернатів) не навчаються за державним замовленням.

◀ Правові, організаційні та фінансові засади функціонування і розвитку системи загальної середньої освіти визначає Закон України “Про загальну середню освіту” від 13.05.1999 № 651 (далі – Закон 651). Відповідно до статті 3 Закону 651 загальна середня освіта є обов'язковою основною складовою безперервної освіти.

Статтею 9 Закону 651 визначено типи загальноосвітніх та інших навчальних закладів системи загальної середньої освіти. До загальноосвітніх навчальних закладів (далі – ЗНЗ) належать, зокрема, школа I–III ступенів; спеціалізована школа (школа-інтернат) I–III ступенів з поглибленим вивченням окремих предметів та курсів, до яких віднесені і спеціалізовані музичні школи-інтернати сфери управління Мінкультури.

⁴ У редакції постанови Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 № 1050.

◀ Основні правові, організаційні, фінансові засади функціонування системи вищої освіти визначає Закон України “Про вищу освіту”⁵ від 01.07.2014 № 1556 (далі – Закон 1556).

Громадяни України мають право безоплатно здобувати вищу освіту в державних і комунальних ВНЗ на конкурсній основі відповідно до стандартів вищої освіти (стаття 4 Закону), якщо певний ступінь вищої освіти громадянин здобуває вперше за кошти державного або місцевого бюджету.

Підготовка фахівців з вищою освітою (стаття 5 Закону) здійснюється за відповідними освітньо-професійними, освітньо-науковими, науковими програмами на таких рівнях вищої освіти: початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти; перший (бакалаврський) рівень; другий (магістерський) рівень; третій (освітньо-науковий) рівень; науковий рівень.

Статтею 10 Закону 1556 визначено, що стандарти вищої освіти⁶ за кожною спеціальністю розробляє центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки з урахуванням пропозицій галузевих державних органів, до сфери управління яких належать ВНЗ, і галузевих об'єднань організацій роботодавців та затверджує їх за погодженням з Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Постановою Кабінету Міністрів України від 15.04.2015 № 244⁷ утворено Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти (далі – Національне агентство) як постійно діючий колегіальний орган з питань реалізації державної політики у сфері забезпечення якості вищої освіти та затверджено його статут. Постановою Кабінету Міністрів України від 27.07.2016 № 567 затверджено склад Національного агентства. Проте станом на **15.06.2017 Національне агентство не функціонує**. Як наслідок, **державні стандарти освітньої діяльності у сфері мистецької (музичної) освіти відсутні**.

Згідно із статтею 61 Закону 1556 особами, які навчаються у ВНЗ, є: здобувачі вищої освіти; інші особи, які навчаються у ВНЗ.

Довідково. Здобувачами вищої освіти є, зокрема, студент – особа, зарахована до вищого навчального закладу з метою здобуття вищої освіти ступеня молодшого бакалавра, бакалавра чи магістра; аспірант – особа, зарахована до вищого навчального закладу для здобуття ступеня доктора філософії; докторант – особа, зарахована або прикріплена до вищого навчального закладу (наукової установи) для здобуття ступеня доктора наук.

До інших осіб, які навчаються у ВНЗ, належать, зокрема: слухач – особа, яка навчається на підготовчому відділенні ВНЗ, або особа, яка отримує додаткові освітні послуги, у тому числі за програмами післядипломної освіти; асистент-стажист – особа, яка має вищу освіту ступеня магістра, навчається в асистентурі-стажуванні ВНЗ за мистецькими спеціальностями з метою вдосконалення творчої майстерності.

Водночас частина третя статті 47 Закону 1060 в редакції, що набрала чинності з 06.09.2014, відносить асистентуру-стажування до форм

⁵ Набрав чинності з 06.09.2014.

⁶ Статтею 10 Закону 1556 визначено, що стандарт вищої освіти – це сукупність вимог до змісту та результатів освітньої діяльності ВНЗ і наукових установ за кожним рівнем вищої освіти в межах кожної спеціальності.

⁷ Набрала чинності з 01.09.2015.

післядипломної освіти. При цьому частина п'ята цієї статті Закону 1060 визначає, що асистентура-стажування проводиться в університетах, академіях, інститутах і є основною формою підготовки науково-педагогічних, творчих і виконавських фахівців мистецького спрямування.

Зазначене свідчить, що зміст частини третьої та п'ятої статті 47 Закону 1060 не узгоджуються між собою, оскільки післядипломна освіта⁸ не може бути формою підготовки науково-педагогічних фахівців.

Довідково. До 06.09.2014 діяв Закон України "Про вищу освіту" від 17.01.2002 № 2984. Статтею 58 розділу IX "Підготовка наукових і науково-педагогічних працівників" передбачалося, що асистентура-стажування відкривається при ВНЗ мистецького профілю і є основною формою підготовки науково-педагогічних, творчих і виконавських кадрів зі спеціальностей мистецьких напрямів.

◀ Згідно із статтею 27 Закону України "Про наукову і науково-технічну діяльність" від 26.11.2015 № 848 (далі – Закон 848) основними формами підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації є, зокрема, аспірантура і докторантура. Підготовка науково-педагогічних і наукових кадрів здійснюється відповідно до вимог Закону України "Про вищу освіту".

◀ Відповідно до частини першої статті 87 Бюджетного кодексу України⁹ до видатків, що здійснюються з Державного бюджету України, віднесено, зокрема, загальну середню освіту: загальноосвітні спеціалізовані школи (школи-інтернати), ліцей (гімназія) – інтернат державної власності згідно з переліком, визначеним Кабінетом Міністрів України; вищу освіту (на оплату послуг з підготовки фахівців, наукових та науково-педагогічних кадрів на умовах державного замовлення у ВНЗ державної власності); післядипломну освіту (на оплату послуг з підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів на умовах державного замовлення у навчальних закладах державної власності).

Відповідно до статті 71 Закону 1556 фінансування державних ВНЗ здійснюється за рахунок коштів державного бюджету на умовах державного замовлення на оплату послуг з підготовки фахівців, наукових і науково-педагогічних кадрів та за рахунок інших джерел, не заборонених законодавством.

Частиною першою статті 13 Закону 1556 (п. 24) встановлено, що центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки (МОН) визначає нормативи матеріально-технічного і фінансового забезпечення ВНЗ у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. Проте **всупереч вимогам пункту 24 частини першої статті 13 Закону 1556, за відсутності**

⁸ Згідно із частиною першою статті 47 Закону 1060 післядипломна освіта – це спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки особи шляхом поглиблення, розширення та оновлення її знань, умінь і навичок на основі здобутої раніше вищої освіти (спеціальності) або професійно-технічної освіти (професії) та практичного досвіду. Післядипломна освіта включає: спеціалізацію, перепідготовку, підвищення кваліфікації та стажування.

⁹ В редакції, що діє з 13.03.2015.

встановленого Урядом **порядку, нормативи** матеріально-технічного, фінансового забезпечення вищих навчальних закладів **МОН не визначені**.

При цьому відповідно до підпункту 11 пункту 5 розділу "Прикінцеві та перехідні положення" Закону 1556 Кабінету Міністрів України у шестимісячний строк з дня набрання чинності цим Законом доручалося забезпечити розроблення методики нормативного фінансування ВНЗ. Проте **Урядом зазначена методика досі не розроблена**.

◀ У січні 2013 року набрав чинності Закон України "Про формування та розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів" від 20.11.2012 № 5499 (далі – Закон 5499), який регулює особливості відносин, що виникають у зв'язку з формуванням і розміщенням державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних кадрів.

Розміщення державного замовлення здійснюється державними замовниками на конкурсних засадах (стаття 3 Закону 5499), крім випадків, передбачених частиною другою цієї статті у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України¹⁰ за поданням МОН.

Відповідно до пункту 7 частини першої статті 13 Закону 1556 Кабінет Міністрів України постановою від 29.04.2015 № 266 затвердив Перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти. Постановою (п. 2) встановлено, що здобувачі вищої освіти, які вступили до ВНЗ до набрання чинності цією постановою, продовжують навчання відповідно до обраних напрямів підготовки та спеціальностей.

Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 01.03.99 № 309. Підготовка ВНЗ та науковими установами аспірантів (ад'юнктів) і докторантів, що започаткована до набрання чинності постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261, продовжується в межах передбаченого строку підготовки відповідно до згаданого Положення.

2.2. Організаційне забезпечення питань у сфері надання музичної освіти

◀ Відповідно до Положення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 03.09.2014 № 495 (далі – Положення 495), Мінкультури є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Урядом. Мінкультури є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах культури та мистецтв. Перелік навчальних закладів, що надають музичну освіту і віднесені до сфери управління Мінкультури, наведено у додатку 1.

¹⁰ Постанова Кабінету Міністрів України від 20.05.2013 № 363.

Планами роботи Мінкультури на 2015–2016 роки¹¹ заходи щодо вирішення проблем розвитку і функціонування музичних навчальних закладів не передбачалися.

Дорадчий орган з питань перспектив і напрямів розвитку культурно-мистецької освіти – Раду з питань культурно-мистецької освіти – Мінкультури створило лише у вересні 2016 року¹². За півроку своєї роботи зазначена Рада спромоглася затвердити лише Програму своєї діяльності на 2017 рік.

◀ Указом Президента України від 12.01.2015 № 5 схвалено Стратегію сталого розвитку “Україна–2020” (далі – Стратегія). Метою Стратегії є впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід України на провідні позиції у світі. Реалізацію реформ у сфері культури передбачено здійснювати за вектором гордості¹³.

Проте реформа державної політики у сфері культури не увійшла до переліку першочергової реалізації реформ і програм.

Проблеми мистецької освіти вперше знайшли своє відображення в Довгостроковій стратегії розвитку української культури – стратегії реформ, схваленій Урядом у лютому 2016 року¹⁴. Проте в заходах, які визначені для вирішення завдань Стратегії, **питання музичної освіти відсутні, що свідчить про декларативність намірів вирішення вказаних проблем.**

Лише у 2017 році розпорядженням Кабінету Міністрів України від 03.04.2017 № 275 затверджено План пріоритетних дій Уряду на 2017 рік та Середньостроковий план пріоритетних дій Уряду до 2020 року.

Вказаними планами визначено основні проблеми галузі культури, які передбачено розв’язати, зокрема, планується модернізувати зміст та умови надання музичної освіти.

◀ Організація та проведення внутрішнього аудиту за використанням виділених Мінкультури з державного бюджету коштів здійснюються відділом внутрішнього аудиту Мінкультури.

У 2015–2016 роках відділом внутрішнього аудиту Мінкультури в частині мистецької освіти у 2015 році проведено лише один аудит в Національній музичній академії ім. П. І. Чайковського. Фінансових порушень встановлено на суму 388 тис. гривень. Зазначене свідчить **про недостатню кількість проведених Мінкультури заходів внутрішнього фінансового контролю у сфері музичної освіти**. Фактично, навчальні заклади Мінкультури майже весь цей час перебували поза межами його контролю.

¹¹ Накази Мінкультури від 05.01.2015 № 1 та від 01.02.2016 № 30.

¹² Наказ Мінкультури від 23.09.2016 № 826.

¹³ Вектор гордості – це забезпечення взаємної поваги та толерантності в суспільстві, гордості за власну державу, її історію, культуру, науку, спорт. Україна повинна зайняти гідне місце серед провідних держав світу, створити належні умови життя і праці для виховання власних талантів, а також залучення найкращих світових спеціалістів різних галузей.

¹⁴ Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.02.2016 № 119.

3. ПЛАНУВАННЯ І ЗДІЙСНЕННЯ ВИДАТКІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ МІНКУЛЬТУРИ НА МУЗИЧНУ ОСВІТУ

Видатки на надання загальної, спеціальної музичної освіти школами-інтернатами та підготовки кадрів для сфери культури і мистецтва ВНЗ III і IV рівнів акредитації у 2015–2016 роках на умовах державного замовлення здійснювалися за бюджетними програмами "Надання загальної та спеціальної освіти мистецькими (художніми, музичними, хореографічними) загальноосвітніми школами (школами-інтернатами) та позашкільними навчальними закладами" (КПКВК 1801030) та "Підготовка кадрів для сфери культури і мистецтва вищими навчальними закладами III і IV рівнів акредитації та методичне забезпечення діяльності навчальних закладів" (КПКВК 1801060).

◀ Граничні обсяги видатків Мінфіном до Мінкультури у 2015–2016 роках за КПКВК 1801030 і 1801060 не доводилися, оскільки порушувалося питання щодо передання мистецьких ВНЗ до сфери управління МОН. Водночас Мінкультури під час планування видатків державного бюджету на 2015–2016 роки у бюджетних запитах за названими бюджетними програмами потребу в коштах визначало на рівні попереднього року.

Враховуючи зазначене, потреба у видатках на надання музичної освіти у 2015–2016 роках становила 852222,6 тис. грн, у т.ч. за загальним фондом – 704191,0 тис. грн, за спеціальним фондом – 148031,6 тис. гривень.

◀ Аудитом встановлено, що за відсутності належного контролю з боку **Мінкультури** при складанні проектів кошторисів на 2015–2016 роки навчальними закладами **не дотримано вимог Порядку** складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ (далі – **Порядок 228**)¹⁵, зокрема:

- **в недотримання вимог пункту 17** Порядку 228 Одеською музичною школою до доходів спеціального фонду проекту кошторису включено надходження в обсязі 50,0 тис. грн **за відсутності детальних розрахунків;**

- **всупереч вимогам пункту 22** Порядку 228 Львівською і Харківською музичними школами, Одеською та Київською музичними академіями та Харківським університетом мистецтв видатки на суму 16149,9 тис. грн **не підтверджені детальними розрахунками.**

◀ Законами України про державний бюджет на 2015–2016 роки¹⁶ Мінкультури як головному розпоряднику бюджетних коштів затверджені бюджетні призначення, в т.ч.: за КПКВК 1801030 – в сумі 163601,9 тис. грн (69,1 відс. визначеної Мінкультури потреби) та за КПКВК 1801060 – у сумі 1256073,5 тис. грн (78,3 відс. визначеної Мінкультури потреби).

Мінкультури на надання музичної освіти за двома бюджетними програмами затверджені бюджетні призначення в загальному обсязі

¹⁵ Затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 № 228.

¹⁶ На 2015 рік від 28.12.2014 № 80, на 2016 рік – від 25.12.2015 № 928.

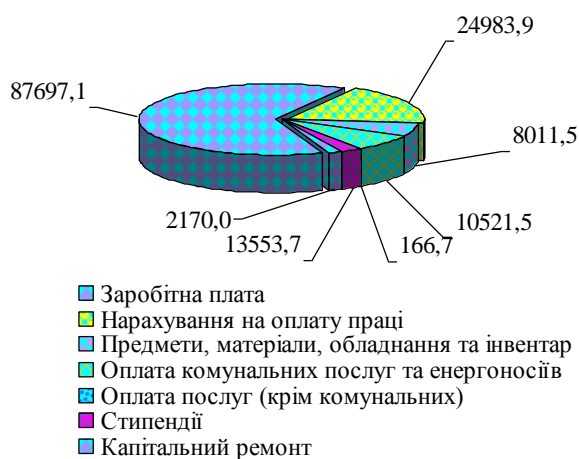
690349,4 тис. грн, що становить 81,0 відс. визначеної потреби. При цьому музичним школам – 138037,7 тис. грн; ВНЗ – 552311,7 тис. гривень.

Слід зазначити, що потреба у коштах загального фонду на виплату заробітної плати з нарахуваннями працівникам шкіл і ВНЗ була задоволена на 99,6 відс. та 90,6 відс., на забезпечення виплати стипендій – на 96,8 відс. та 90,7 відс. відповідно. Водночас потреба у коштах на оплату послуг, придбання предметів і матеріалів, інші поточні видатки навчальних закладів та видатки розвитку практично не врахована.

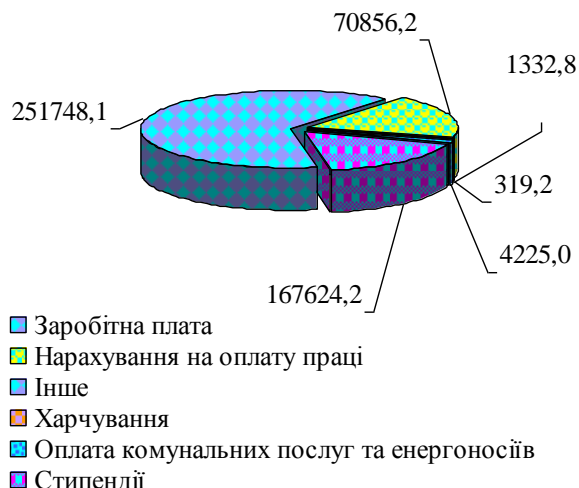
◀ **Мінкультури при затвердженні кошторисів не забезпечено дотримання вимог пункту 29 Порядку 228.** Зокрема, видатки за КПКВК 1801030 (Одеської музичної школи) та 1801060 (Одеської та Київської музичних академій) у 2015–2016 роках у сумі **2128,8 тис. грн**¹⁷ не підтверджені детальними розрахунками та економічними обґрунтуваннями, що відповідно до пункту 16 частини першої статті 116 Бюджетного кодексу України є порушенням бюджетного законодавства.

Структура затверджених на 2015–2016 роки асигнувань за КПКВК 1801030 та КПКВК 1801060 (загальний фонд) за напрямками витрат наведена на Діаграмах 1 і 2.

Діаграма 1. Структура видатків загального фонду (зі змінами) за КПКВК 1801030, тис.грн

Діаграма 2. Структура видатків загального фонду (із змінами) за КПКВК 1801060, тис.грн

Дані Діаграм 1 і 2 свідчать, що у структурі затверджених на 2015–2016 роки видатків за напрямом "Музичне мистецтво" як за КПКВК 1801030, так і КПКВК 1801060 найбільшу питому вагу (81 та 81,6 відс.) становлять видатки на оплату праці з нарахуваннями; питома вага видатків на виплату стипендій – 6 відс. та 16,9 відс., на оплату комунальних послуг та енергоносіїв – 8 відс. та 1,1 відс. і на харчування учнів – 6 відс. та 0,3 відс. відповідно.

¹⁷ У 2015 році – 1173,0 тис. грн, у 2016 році – 955,8 тис. гривень.

Отже, відповідно **81,0 відс. та 81,6 відс. коштів загального фонду державного бюджету за КПКВК 1801030 та 1801060 фактично затверджено на оплату праці з нарахуваннями.** При цьому **видатки розвитку у 2015–2016 роках за КПКВК 1801060 ВНЗ не затверджувалися і фактично не виділялися.**

Крім того, **всупереч вимогам пункту 17 Порядку 228,** Одеською музичною академією **затверджені** планові **надходження** спеціального фонду на 2015–2016 роки, **занижені** порівняно із фактичними надходженнями за минулий рік відповідно **на 8843,6 тис. грн та 11406,1 тис. гривень.** А саме: за фактичних доходів 2013 року в сумі 17468,6 тис. грн, Академією у 2015 році заплановано 8625,0 тис. грн, або на 8843,6 тис. грн менше. Аналогічно у 2016 році. За фактичних доходів 2014 року 21706,1 тис. грн, Академією заплановано 10300,0 тис. грн, або на 11406,1 тис. грн менше.

◀ Аудитом встановлено, що у 2015–2016 роках Мінкультури як головним розпорядником бюджетних коштів та Мінфіном недотримано вимог Правил складання паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання (далі – Правила 1098)¹⁸ у частині термінів затвердження паспортів бюджетних програм¹⁹. Зокрема, паспорти бюджетних програм за КПКВК 1801030 та 1801060 у 2015 році затверджено з порушенням термінів на 2 та 10 днів відповідно, на 2016 рік – на 14 днів за двома бюджетними програмами, що згідно із пунктом 17 частини першої статті 116 Бюджетного кодексу України є порушенням бюджетного законодавства.

◀ Паспортами бюджетної програми 1801030 на 2015–2016 роки за загальним фондом визначено п'ять напрямів використання коштів, з них: на надання загальної та спеціальної музичної освіти у державних навчальних закладах передбачено спрямувати відповідно 65637,0 тис. грн (80,9 відс.) та 69386,3 тис. грн (81,1 відс.); капітальний ремонт та ремонтно-будівельні роботи фундаментів, дахів, зовнішніх стін двох музичних шкіл (Київської та Львівської) у 2015 році – 2170,0 тис. гривень (0,02 відсотка).

Результативним показником якості, що характеризує виконання у 2015–2016 роках бюджетної програми за КПКВК 1801030, Мінкультури визначено “питому вагу учнів, які отримують відповідний документ про освіту в загальному випуску”. У 2015 році показником якості визначено “рівень погашення кредиторської заборгованості”. Фактично, затверджені Мінкультури і Мінфіном у паспорті бюджетної програми 1801030 показники якості є формальними. Вони не дають можливості оцінити ступінь досягнення мети бюджетної програми щодо якості підготовки учнів у музичних школах.

Середні видатки на підготовку одного учня в музичній школі у 2015 році становили від 36,5 до 46,2 тис. грн, у 2016 році – від 39,8 до 49,7 тис. гривень.

¹⁸ Затверджені наказом Мінфіну від 29.12.2002 № 1098.

¹⁹ Паспорти бюджетних програм 1801030 і 1801060 затверджені спільними наказами Мінкультури та Мінфіну на 2015 рік від 18.02.2015 № 66/163 та від 26.02.2015 № 95/265, на 2016 рік – від 02.03.2016 № 98/303 та від 02.03.2016 № 100/305, відповідно.

◀ Паспортами бюджетної програми 1801060 на 2015–2016 роки за загальним фондом визначено вісім напрямів використання коштів, з них: на підготовку кадрів передбачено спрямувати 940044,5 тис. грн (95 відс.); на підготовку аспірантів з відривом від виробництва – 36475,4 тис. грн (3 відс.); на підготовку аспірантів без відриву від виробництва – 3264,1 тис. грн (1 відс.); та на підготовку докторантів – 3414,7 тис. грн (1 відсоток).

При визначенні напрямів використання бюджетних коштів Мінкультури не враховано специфіку ВНЗ (відсутній розподіл видатків за напрямками підготовки з музичного, образотворчого мистецтва, культурології та інших). Середні розрахункові витрати на підготовку одного фахівця (в розрахунку на приведений контингент студентів) затверджені (із змінами): на 2015 рік за загальним фондом – 52,9 тис. грн, за спеціальним фондом – 23,7 тис. грн; на 2016 рік – 54,7 тис. грн та 34,9 тис. грн відповідно.

Водночас видатки музичних академій на підготовку фахівців є значно вищими, оскільки специфіка підготовки музичних кадрів полягає в індивідуальному навчанні із залученням двох викладачів на одного студента. З цієї причини середні витрати на підготовку одного фахівця у 2015–2016 роках за рахунок коштів державного бюджету, наприклад, у Київській музичній академії, становили близько 90,0 тис. грн за запланованих 55,0 тис. гривень.

Отже, запроваджена Мінкультури практика затвердження в паспортах бюджетних програм середніх витрат на підготовку одного фахівця без урахування специфіки підготовки кадрів у музичних академіях призвела до завищення цього показника в одних навчальних закладах і до заниження в інших. Такий стан справ свідчить про недосконале планування видатків державного бюджету на музичну освіту.

◀ Аудитом встановлено, що видатки за бюджетними програмами 1801030 та 1801060 у 2015–2016 роках здійснювалися у повному обсязі, відповідно до помісячних планів асигнувань. Винятком були два місяці 2015 року (січень та вересень), в яких за КПКВК 1801030 були здійснені видатки у розмірі 94 відс. та 97 відс. від помісячних асигнувань.

Схема руху коштів державного бюджету за КПКВК 1801030 і КПКВК 1801060 у 2015–2016 роках наведена у Додатку 2.

4. ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ, ВИДІЛЕНИХ МІНКУЛЬТУРИ НА МУЗИЧНУ ОСВІТУ

Використання коштів державного бюджету за КПКВК 1801030 і 1801060 відповідно до частини сьомої статті 20 Бюджетного кодексу України не потребує розробки і затвердження відповідних порядків.

4.1. Використання коштів державного бюджету, передбачених Мінкультури за бюджетною програмою 1801030

Аудитом встановлено, що у 2015–2016 роках на надання спеціальної музичної освіти Мінкультури спрямовано 136062,6 тис. грн²⁰, що становило 99,2 відс. запланованих. Напрями використання бюджетних коштів за КПКВК 1801030 у 2015–2016 роках відображені в табл. 1:

Таблиця 1

Напрями використання бюджетних коштів за КПКВК 1801030 у 2015–2016 роках

(тис. грн)

Музичні школи	Оплата праці і нарахування на неї	Стипендії	Продукти харчування	Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	Інші поточні видатки	Капітальний ремонт	Касові видатки
Одеська	25966,4	786,6	1480,2	1697,0	20,5	-	29950,7
Харківська	26045,4	726,7	1840,3	1629,6	34,7	-	30276,7
Київська	31037,1	999,3	2723,2	4797,7	69,2	210,0	39836,4
Львівська	29483,8	917,5	1759,6	1917,4	37,6	1882,9	35998,8
Разом	112537,4	3466,1	7928,1	10126,8	164,7	2092,9	136316,0

Дані табл. 1 свідчать, що у 2015–2016 роках найбільшу питому вагу у видатках загального фонду (82,6 відс.) становлять видатки на оплату праці з нарахуваннями на неї; на оплату комунальних послуг та енергоносіїв спрямовано 7,4 відс.; на харчування учнів шкіл – 5,8 відс.; на виплату стипендій – 2,5 відс.; на інші поточні видатки (видатки на відрядження, закупівлю медикаментів, предметів, матеріалів тощо) – 0,1 відс. загальних видатків музичних шкіл. **На видатки розвитку** (капітальний ремонт приміщень) з державного бюджету кошти виділялися **лише у 2015 році** Київській та Львівській музичним школам у обсязі **1,5 відс.** (2092,9 тис. гривень).

Таким чином, у 2015–2016 роках здійснювалося лише поточне утримання музичних шкіл-інтернатів. **Матеріально-технічна база навчальних закладів фактично не розвивалася.** Музичні інструменти не придбавалися, нотний та літературний музичний фонд не оновлювався. Кошти з державного бюджету на капітальний ремонт майже не виділялися.

Внаслідок відсутності належного контролю з боку Мінкультури керівниками навчальних закладів не забезпечено прийняття своєчасних управлінських рішень щодо ефективного використання коштів, в результаті чого кошти за КПКВК 1801030 у 2015–2016 роках у сумі **996,7 тис. грн повернено до держбюджету як невикористані.**

Економія утворилася, зокрема, за рахунок нарахування на зарплату – 107,0 тис. грн (через наявність в штаті інвалідів), стипендії – 123,5 тис. грн (зниження успішності навчання студентів), оплати комунальних послуг та

²⁰ У 2015 році – 67212,5 тис. грн, у 2016 році – 68850,1 тис. гривень.

енергоносіїв – 479,8 тис. грн (завищена потреба при плануванні видатків за напрямом), харчування – 204,9 тис. грн (не забезпечено безкоштовним харчуванням учнів 1–4 класів у I кварталі 2015 року), капітального ремонту – 77,0 тис. грн (зменшення ціни на будівельні матеріали), іншого – 4,5 тис. гривень.

◀ Результати аудиту свідчать, що до спеціального фонду музичних шкіл у 2015–2016 роках надійшло 933,2 тис. грн власних доходів (від здавання приміщень в оренду та оплати за навчання на підготовчому відділенні), що становить 84,3 відс. затверджених надходжень.

У 2015–2016 роках музичними школами отримано благодійних внесків, грантів та дарунків у сумі 526,0 тис. грн, або 36 відс. загальних надходжень до кошторисів шкіл. Практично **благодійні внески залишаються одним із основних джерел забезпечення функціонування музичних шкіл.**

◀ Аудитом встановлено, що бюджетні кошти за КПКВК 1801030 у 2015–2016 роках використовувалися музичними школами з **порушенням чинного законодавства та непродуктивно**, а саме: за невиконання навчального плану та за власним бажанням протягом 2015–2016 років відраховано 231 учня²¹, на підготовку яких з державного бюджету в зазначений період спрямовано **9943,0 тис. грн**²², що свідчить про **непродуктивне використання коштів державного бюджету.**

Слід зазначити, що близько 14 відс. випускників музичних шкіл у 2014/2015, 2015/2016 навчальних роках не продовжили своє навчання у вищих мистецьких навчальних закладах України.

Так, з випущених музичними школами за 2015–2016 роки 275 учнів продовжили своє навчання у вищих мистецьких навчальних закладах України 215 випускників²³, або 78,2 відс. загальної кількості випускників.

До ВНЗ Європи (Версальська консерваторія, Варшавський університет, Віденська консерваторія, вищі навчальні мистецькі заклади Німеччини, Франції, Польщі) вступили 13 випускників; у ВНЗ США та Сінгапуру – два.

До ВНЗ Російської Федерації (Санкт–Петербурзька консерваторія ім. М. Римського–Корсакова, Російська академія музики ім. Гнесіних, Російський інститут хореографії (м. Москва), Московська консерваторія, Краснодарський інститут мистецтв) – сім випускників; до інших ВНЗ України немистецького спрямування – 21 випускник; взагалі не продовжили своє навчання – 17 випускників музичних шкіл.

Таким чином, 38 випускників музичних шкіл не продовжили своє навчання в Україні за мистецьким напрямом, з держбюджету у 2015–2016 роках на їх підготовку, за розрахунками, спрямовано 1691,0 тис. гривень.

²¹ З Київської музичної школи 57 учнів; Харківської музичної школи – 61 учень; Одеської музичної школи – 55 учнів; Львівської музичної школи – 58 учнів.

²² У т.ч.: Київською школою – 2749,7 тис. грн; Харківською школою – 2496,2 тис. грн; Одеською школою – 2090,9 тис. грн; Львівською школою – 2606,2 тис. гривень.

²³ У 2015 році – 111 випускників, у 2016 році – 104 випускники.

Отже, внаслідок відсутності ефективної державної політики у сфері музичної освіти в державі не створено належних умов для працевлаштування випускників музичних шкіл, що призвело до відпливу близько 14 відс. талановитої молоді з України.

Аудитом встановлено, що відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 10.07.98 № 1058²⁴ (далі – Постанова 1058) приміщення у будинку Одеської музичної школи площею 46,5 кв. м передано у безоплатне довічне користування Одеській обласній організації Національної спілки композиторів України (далі – Спілка).

За відсутності належного контролю з боку як Мінкультури, так і керівництва навчального закладу Спілка понад 19 років не відшкодовувала школі витрати з оплати комунальних послуг та енергоносіїв, відповідні договори не укладалися.

На дату проведення аудиту (15.06.2017) вартість спожитих Спілкою у 2015–2016 роках комунальних послуг та енергоносіїв у сумі **6,5 тис. грн не відшкодована, що призвело до втрати доходів спеціального фонду музичної школи на вказану суму і свідчить про їх непродуктивне використання.**

Постановою 1058 встановлено, що вказані приміщення, які надаються творчим спілкам для здійснення ними статутних завдань, утримуються за рахунок власних коштів. Лише під час проведення Рахунковою палатою аудиту між Спілкою та Одеською музичною школою було укладено договір на відшкодування спожитих комунальних послуг та енергоносіїв.

◀ За відсутності належної уваги з боку Мінкультури до проблем функціонування музичних шкіл понад 25 років їх матеріально-технічна база не оновлювалася, що призвело до її моральної і фізичної зношеності. Будівлі музичних шкіл потребують капітального ремонту, меблі, сантехніка, м'який інвентар – повної заміни.

Крім того, за даними річних інвентаризацій музичних шкіл, **у навчальному процесі використовуються музичні інструменти віком понад 40 років** (з 1961–1970 років), які використали свій ресурс і потребують заміни. В результаті в навчальному процесі учнями використовуються власні музичні інструменти. Ремонт інструментів теж здійснюється виключно за рахунок батьків та спонсорів. Таким чином, **забезпечення інструментами музичних шкіл перекладено на батьків та благодійників.**

Аудитом встановлено, що неналежне здійснення видатків на придбання музичних інструментів призвело до відсутності в Харківській музичній школі рояля світового рівня. Потреба в ньому обумовлена вимогами Міжнародного конкурсу юних піаністів Володимира Крайнева, одним із співзасновників якого є Харківська музична школа. Для врегулювання ситуації керівництвом Харківської музичної школи проведено переговори з фірмою "YAMANA", яка погодилася кожних два роки доставляти з Японії і безкоштовно надавати такий

²⁴ “Про передачу нерухомого майна творчим спілкам”.

рояль на час проведення в Україні Міжнародного конкурсу юних піаністів Володимира Крайнева.

Отже, самоусунення Мінкультури від вирішення питання забезпечення Харківської музичної школи інструментом належної якості для проведення Міжнародного конкурсу юних піаністів Володимира Крайнева негативно впливає на імідж України у світовому музичному середовищі.

Довідково. Вартість рояля фірми "YAMAHA" або "Steinway" у 2016 році становила понад чотири мільйони гривень.

Однією з нагальних проблем, яка потребує вирішення, є наявність зношеного нотного фонду та спецлітератури у всіх музичних школах сфери управління Мінкультури. Зношеність вказаних фондів коливається в межах 70–100 відс., а забезпеченість ними учнів становить 30–50 відсотків. Більшість нотного фонду використовується понад 30 років і не придатна до застосування.

Оновлення музичних фондів є незначним і здійснюється за рахунок дарунків. Забезпечення підручниками із загальноосвітніх предметів здійснюється за рахунок МОН і також є незначним.

Отже, мистецька, у т. ч. **музична освіта, вимагає кардинального оновлення і осучаснення.**

Слід відмовитися від застосування усереднених показників під час розрахунку видатків з державного бюджету на культурно-мистецьку освіту; оновити матеріально-технічну базу державних спеціалізованих мистецьких шкіл; здійснити пошук ефективних шляхів відродження і збагачення української культури; створити умови для ефективного використання досягнень у розвитку мистецтва з метою подальшого розвитку української культури.

У разі невирішення вказаних проблем продовжиться занепад сфери музичної освіти шляхом закриття закладів початкової мистецької освіти, обмеження доступу обдарованих дітей до якісних музично-освітніх послуг, як наслідок – втрата унікальної української мистецької музичної школи.

◀ Аудитом встановлено, що понад 10 років на даху Одеської музичної школи відповідно до договору оренди від 22.10.2007²⁵ розміщене телекомунікаційне обладнання для надання послуг мобільного зв'язку стандарту DCS-1800. Базова станція мобільного зв'язку розміщена над спальним корпусом школи-інтернату, безпосередньо над спальними кімнатами дітей. Досліджень на предмет впливу електромагнітного випромінювання на дітей не проводилося. Від розміщення базової станції ТОВ "Лайфселл" протягом 2015–2016 років надійшло 85,1 тис. грн власних доходів.

Отже, такий стан справ **закладає ризики негативного впливу електромагнітного випромінювання передавальної антени, розташованої на даху Одеської музичної школи, на стан здоров'я дітей, які безпосередньо перебувають у приміщеннях школи.**

²⁵ Договір укладено між Регіональним відділенням Фонду державного майна України по Одеській області та ТОВ "АСТЕЛІТ", в подальшому ТОВ "Лайфселл".

4.2. Використання коштів державного бюджету, передбачених Мінкультури за бюджетною програмою 1801060

У 2015–2016 роках на підготовку кадрів для сфери культури і мистецтва ВНЗ за спеціальністю “Музичне мистецтво” Мінкультури спрямовано 395 382,5 тис. грн²⁶, що становило 99,9 відс. запланованих.

Напрями використання бюджетних коштів за КПКВК 1801060 у 2015–2016 роках відображені в табл. 2.

Таблиця 2

Напрями використання бюджетних коштів за КПКВК 1801060 у 2015–2016 роках

(тис.грн)

Вищі навчальні заклади	Оплата праці і нарахування на неї	Стипендії	Продукти харчування	Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	Інші поточні видатки	Касові видатки
Київська музична академія	133381,3	26096,5	109,2	1611,6	18,4	161217,0
Львівська музична академія	54213,8	10469,9	86,8	476,9	18,5	65265,9
Одеська музична академія	48888,7	9481,1	151,6	94,3	35,8	58651,5
Харківський університет мистецтв	41771,1	10507,0	242,6	571,3	44,3	53136,3
Київський університет культури	32195,5	7258,7	553,6	1049,0	148,5	41205,3
Харківська академія культури	12108,3	3184,7	189,0	377,0	45,5	15904,5
Разом по ВНЗ	322558,7	66997,9	1332,8	4180,1	311,0	395380,5

Дані табл. 2 свідчать, що у 2015–2016 роках найбільшу питому вагу у видатках загального фонду (81,6 відс.) становили видатки на оплату праці з нарахуваннями на неї; на оплату комунальних послуг та енергоносіїв спрямовано 1,1 відс.; на продукти харчування – 0,3 відс.; на виплату стипендій – 16,9 відс.; на інші поточні видатки (видатки на відрядження, закупівлю медикаментів, предметів, матеріалів тощо) – 0,1 відс. загальних видатків ВНЗ за напрямом підготовки "Музичне мистецтво". **На видатки розвитку ВНЗ кошти з державного бюджету в 2015–2016 роках не виділялися.**

Аудитом встановлено, що через відсутність належного контролю Мінкультури керівниками ВНЗ не забезпечено ефективного управління коштами. У результаті за КПКВК 1801060 у 2015–2016 роках 128,4 тис. грн повернено до державного бюджету як невикористані.

Економія утворилася за рахунок вжиття Київською музичною академією заходів з енергозбереження на суму 83,3 тис. грн, наявності в її штаті

²⁶ У т. ч. у 2015 році – 189 706,4 тис. грн, у 2016 році – 205 676,1 тис. гривень.

працівників з інвалідністю (економія з нарахування на оплату праці – 29,1 тис. грн), зменшення успішності навчання у Київській і Одеській музичних академіях (зеконормовано стипендії у сумі 16,0 тис. гривень).

◀ Аудитом встановлено, що до спеціального фонду кошторисів ВНЗ у 2015–2016 роках за спеціальністю "Музичне мистецтво" надійшло 124053,9 тис. грн, або 83,4 відс. затверджених надходжень, касові видатки становили 99572,3 тис. гривень.

Основним джерелом наповнення спеціального фонду кошторису ВНЗ є надходження коштів від надання послуг з підготовки студентів поза межами державного замовлення (за контрактною формою навчання), за яким протягом 2015–2016 років надійшло 105506,4 тис. грн, або 85,1 відс. загальних доходів. Від здійснення додаткової господарської діяльності (проживання у гуртожитку) надійшло 15 215,5 тис. грн, або 12,3 відс. загального обсягу надходжень; від оренди майна – 3 265,4 тис. грн (2,6 відс.) та від реалізації майна – 8,6 тис. гривень.

Слід зазначити, що близько 59 відс. (58733,9 тис. грн) у видатках спеціального фонду ВНЗ становлять видатки на оплату праці з нарахуваннями, понад 24 відс. коштів (24167,4 тис. грн) спрямовано на оплату послуг (крім комунальних), на оплату комунальних послуг та енергоносіїв – понад 15 відс. (15316,8 тис. гривень). При цьому на видатки розвитку спрямовано менше 1,5 відс. (1354,2 тис. грн) коштів спеціального фонду.

Отже, **100 відс. коштів загального фонду і 98,5 відс. коштів спеціального фонду у 2015–2016 роках було спрямовано на поточне утримання ВНЗ, які здійснюють підготовку фахівців і науково-педагогічних кадрів на напрямом "Музичне мистецтво".**

◀ Аудитом встановлено, що через відсутність належного контролю Мінкультури та ВНЗ **бюджетні кошти за КПКВК 1801060 у 2015–2016 роках використовувалися з порушенням чинного законодавства.** Зокрема, **в порушення вимог підпункту 5 пункту 4 Наказу МОН від 26.09.2005 № 557²⁷** (далі – Наказ 557) за період з 01.01.2015 по 01.11.2015 в Харківському університеті мистецтв за відсутності рішення органу вищого рівня (Мінкультури) нараховано і виплачено премій чотирьом проректорам на загальну суму **41,6 тис. гривень.**

Одеською музичною академією через не функціонування протягом липня-серпня 2015–2016 років розташованого біля моря студентського навчально-оздоровчого табору "Романтика" втрачено можливість отримання у

²⁷ "Про впорядкування умов оплати праці та затвердження схем тарифних розрядів працівників навчальних закладів, установ освіти та наукових установ". Підпунктом 5 пункту 4 Наказу 557 (до внесення змін згідно з Наказом МОН № 1229 від 26.11.2015) визначено, що преміювання керівників навчальних закладів, установ освіти та наукових установ, їх заступників, установлення їм надбавок і доплат до посадових окладів, надання матеріальної допомоги здійснюються за рішенням органу вищого рівня у межах наявних коштів на оплату праці.

2015–2016 роках доходів до спеціального фонду державного бюджету, за розрахунками, у сумі 720,0 тис. гривень.

Унаслідок визнання Національним банком України ПАТ "Енергобанк" та ПАТ "Брокбізнесбанк" недієспроможними²⁸, кошти в сумі 1588,7 тис. гривень, які надійшли на рахунки Київської музичної академії та Київського університету культури, що були відкриті в цих банках, зокрема і від студентів, що навчалися за контрактною формою навчання, є сумнівними до погашення.

Відповідно до частини другої статті 49 Закону України від 23.02.2012 № 4452²⁹ акцептовані вимоги кредиторів (Київської музичної академії та Київського університету культури) перебувають у шостій та сьомій, відповідно, чергах погашення.

Отже, існують ризики нанесення прямих збитків державним ВНЗ загальним обсягом 1588,7 тис. гривень.

◀ **Аудитом встановлені факти неефективного управління Мінкультури державним майном.**

Відповідно до Постанови 1058 приміщення Харківського університету мистецтв загальною площею 265 кв. м передано у безоплатне довічне користування Харківській обласній організації Національної спілки композиторів України (далі – Спілка). Відповідно до наказу Мінкультури від 17.06.1999 № 395³⁰ (далі – Наказ 395) приміщення надаються Спілці для здійснення нею статутних завдань. Фактично отримані Спілкою приміщення використовуються для збереження власного майна (роялів, нотного фонду, меблів та застарілої комп'ютерної техніки). Передане в користування приміщення на дату проведення аудиту перебуває в аварійному стані, оскільки Спілкою понад 30 років не проводилися ремонтні роботи. Стелі та стіни затоплені, візуально проглядаються тріщини, штукатурка обсипана тощо. При цьому відповідно до вимог Постанови 1058 вказані приміщення, які надаються творчим спілкам для здійснення ними статутних завдань, утримуються за рахунок власних коштів.

Водночас в університеті існує нагальна потреба у додаткових приміщеннях для забезпечення навчального процесу.

З метою вирішення проблемної ситуації, що виникла в університеті, Мінкультури наказом від 20.03.2015 № 142 створено комісію. Проте **за результатами роботи вказаної комісії жодного рішення не прийнято, проблема – не вирішена.**

Аудитом встановлені **факти неефективного використання ВНЗ державного майна** – студентського гуртожитку, через проживання в ньому сторонніх осіб. Так, **в порушення Положення про гуртожитки**, затвердженого наказом Мінрегіонбуду від 27.04.2015 № 84 (далі –

²⁸ Постанови Правління НБУ від 10.06.2014 № 229 та від 11.06.2015 № 370 "Про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію ПАТ "Брокбізнесбанк" та ПАТ "Енергобанк".

²⁹ Закон України "Про систему гарантування вкладів фізичних осіб".

³⁰ "Про передачу майна творчим спілкам".

Положення 84), **без укладання відповідних договорів** упродовж 2015–2016 років у студентському гуртожитку Київської музичної академії за одноосібним дозволом ректора (Рожка В.І.) проживало 10 сторонніх осіб, не причетних до мистецької діяльності, які займали 90,2 кв. м житлової площі.

Довідково. У гуртожитку проживали: три працівники Державної казначейської служби України та члени їх сімей, співробітник пожежної частини Оболонського р-ну, оперуповноважений Національної поліції України, співробітник журналу "Музика" та інші.

Вартість проживання сторонніх осіб визначалася Академією із розрахунку на одне ліжко-місце, а не з фактично займаної ними площі. У результаті **втрачено доходи спеціального фонду Академії, а частка витрат з утримання приміщення гуртожитку, що займають сторонні особи, переведена на державний бюджет.**

Слід зазначити, що під час проведення аудиту Київською музичною академією із студентами та іншими особами укладені договори на проживання в гуртожитку. Проте плата за проживання сторонніми особами розраховується Академією виходячи з одного ліжко-місця, а не з фактично займаної площі.

Водночас керівництвом **ВНЗ не дотримано вимог пункту 9 розділу I Положення 84** щодо забезпечення мінімально необхідної жилої площі для проживання студентів у гуртожитку (не менше 6 кв.м на особу). Так, в гуртожитку Київської музичної академії налічується 245 двоярусних ліжок, що становить 85,4 відс. їх загальної кількості. Фактично **за рахунок погіршення умов проживання студентів поліпшено умови розміщення сторонніх осіб.**

Довідково. Аудитом встановлено, що в навчальному спортивно-оздоровчому таборі "Романтика" Одеської музичної академії, крім студентів, які навчаються в Академії, без укладання відповідного договору та без відшкодування комунальних платежів проживала в "гостинному будиночку" комендант цього табору. Під час проведення Рахунковою палатою аудиту Одеською музичною академією **донараховано платіж за проживання зазначеної особи в спортивному таборі у сумі 4,4 тис. грн, який був внесений на рахунок Академії у повному обсязі.**

Крім того, **будівлі гуртожитків усіх ВНЗ перебувають у незадовільному стані. За останні 15 років їх капітальний ремонт не проводився,** зовнішнє оздоблення будівель руйнується і створює ризики для здоров'я людей, які знаходяться поруч з ними.

Аудитом встановлено, що **поза контролем Мінкультури залишаються питання збереження бібліотечних фондів у підпорядкованих йому ВНЗ,** відповідна звітність у Міністерстві відсутня.

Так, у фондах бібліотек ВНЗ зберігалися книжкові та нотні видання, датовані другою половиною XIX століття. Наприклад, у бібліотеці Харківського університету мистецтв кількість книжкових (нотних) видань, що можуть бути віднесені до рідкісних і цінних, станом на 01.01.2017 становить 16,3 тис. примірників. У бібліотеці Київської музичної академії близько двох тисяч таких видань. При цьому **приміщення бібліотек Київської та Одеської музичних академій перебувають в аварійному стані, не обладнані пожежною та охоронними сигналізаціями, не дотримується температурно-вологісний режим, що свідчить про невиконання з боку керівництва ВНЗ вимог статті 18 Закону України "Про бібліотеки і бібліотечну справу".**

За даними бухгалтерського обліку вартість 16,3 тис. примірників видань кінця XVII – початку XX століття у бібліотечних фондах Харківського університету мистецтв становить 42,77 тис. грн (у розрахунку на один примірник – 2,62 гривні). Вартість таких видань в Одеській музичній академії становить від 1 до 35 гривень. Тобто **за даними бухгалтерського обліку нотні видання кінця XVII – початку XX століття оцінені за вартістю макулатури.**

Крім того, в порушення Порядку відбору рукописних книг, рідкісних і цінних видань до Державного реєстру національного культурного надбання³¹, **системна робота з відбору таких видань у ВНЗ не здійснюється.**

Таким чином відсутність загальних даних у ВНЗ та Мінкультури щодо кількості видань кінця XVII – початку XX століття та реальної їх вартості є живильним середовищем для зловживань службовими особами.

◀ Згідно із статтею 61 Закону 1556, до інших осіб, які навчаються у ВНЗ, належить, зокрема: слухач – особа, яка навчається на підготовчому відділенні ВНЗ, або особа, яка отримує додаткові чи окремі освітні послуги, у тому числі за програмами післядипломної освіти.

Як засвідчив аудит, діяльність підготовчих відділень денної форми навчання здійснюється на підставі ліцензій. Особи, які отримують освітні послуги на підготовчих відділеннях, зараховуються ВНЗ на дворічний термін навчання. Слухачі підготовчих відділень документи про завершення курсу навчання не отримують.

У 2015 році Мінкультури наказом 547³² затверджено чотирьом ВНЗ (Київському, Львівському, Одеському, Харківському) обсяги з прийому слухачів на підготовчі відділення при вокальних факультетах в кількості 29 осіб (обсяги з випуску не затверджувались). На 2016 рік обсяги доведено листами: з прийому 26 осіб, з випуску 28 осіб.

Понад ліцензовані обсяги у 2015 році Київською музичною академією за спеціальністю "Музичне мистецтво" (спеціалізація "Академічний спів") зараховано два слухачі, що перевищує як ліцензовані, так і доведені Мінкультури обсяги з прийому на дві особи. З державного бюджету за КПКВК 1801060 на підготовку двох слухачів спрямовано, за розрахунками, 134,6 тис. гривень.

У 2015–2016 роках відраховано (за невиконання навчального плану, за власним бажанням) 11 слухачів підготовчих відділень, на підготовку яких за весь період навчання витрачено з державного бюджету за КПКВК 1801060, за розрахунками, 491,2 тис. гривень. Крім того, дев'ять випускників підготовчих відділень (Київської та Одеської музичних академій) у 2015–2016 роках не брали участі у вступних випробуваннях. З державного бюджету за КПКВК 1801060 на їх підготовку спрямовано, за розрахунками,

³¹ Наказ Мінкультури від 14.06.2016 № 437.

³² Наказ Мінкультури від 27.07.2015 № 547 "Про затвердження обсягів прийому на підготовчі відділення при вокальних факультетах вищих музичних навчальних закладів, які перебувають у сфері управління Мінкультури, на 2015 рік".

1148,0 тис. гривень. Вартість навчання одного слухача з урахуванням стипендій у 2015–2016 роках, за розрахунками, становила від 50,9 тис. грн до 87,4 тис. гривень.

Аудитом встановлено, що **потреба у видатках на підготовку 108 слухачів підготовчих відділень** відповідно до проектів кошторисів ВНЗ за **КПКВК 1801060** визначена в сумі **6593,3 тис. гривень**³³. Зазначене **суперечить статті 87 Бюджетного кодексу України**, яка не відносить **видатки на підготовку слухачів** до вступу у вищі навчальні заклади до видатків, що здійснюються з державного бюджету. При цьому підготовка до вступу до ВНЗ включена до Переліку платних послуг, які можуть надаватися навчальними закладами, що належать до державної і комунальної форми власності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27.08.2010 № 796.

Таким чином, **кошти в сумі 6593,3 тис. грн заплановані Мінкультури у 2015–2016 роках з порушенням вимог статті 87 Бюджетного кодексу України**, що відповідно до пункту четвертого частини першої статті 116 Бюджетного кодексу України є **порушенням бюджетного законодавства**. Наслідком такого планування стало **використання у 2015–2016 роках коштів державного бюджету на підготовку слухачів до вступу у вищі навчальні заклади сфери управління Мінкультури в сумі 6593,3 тис. грн, з порушенням чинного законодавства**.

5. АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ, РОЗМІЩЕННЯ ТА ВИКОНАННЯ ДЕРЖАВНОГО ЗАМОВЛЕННЯ НА ПІДГОТОВКУ ФАХІВЦІВ І НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ ЗА НАПРЯМОМ "МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО"

Державне замовлення формується Мінекономрозвитку за поданням МОН та інших державних замовників з урахуванням середньострокового прогнозу потреби у фахівцях на ринку праці та обсягів видатків державного бюджету на зазначені цілі.

Відповідно до постанов Кабінету Міністрів України від 01.07.2015 № 462 та від 06.07.2016 № 408³⁴ (далі – Постанова 462, Постанова 408) Мінкультури за спеціальністю "Музичне мистецтво" (за пропозиціями ВНЗ III-IV рівнів акредитації сфери управління Міністерства) затверджено наступні обсяги державного замовлення на підготовку фахівців і науково-педагогічних кадрів:

³³ Київській музичній академії 2015 року (22 особи) – 1479,5 тис. грн, 2016 року (20) – 1533,1 тис. грн; Львівській музичній академії 2015 року (10) – 508,8 тис. грн, 2016 року (9) – 478,3 тис. грн; Харківському університету мистецтв 2015 року (11) – 507,8 тис. грн, 2016 року (12) – 585,8 тис. грн; Одеській музичній академії 2015 року (12) – 669,6 тис. грн, 2016 року (12 осіб) – 830,4 тис. гривень.

³⁴ Постанови Кабінету Міністрів України про державне замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів у 2015 та 2016 році затверджені 01.07.2015 за № 462 та 06.07.2016 за № 408 відповідно.

– на 2015 рік – з випуску 1177 осіб, з прийому 1306 осіб, що становило відповідно 99,7 та 97,9 відс. пропозицій ВНЗ;

– на 2016 рік – з випуску 1221 особи, з прийому 1404 особи – 97,7 та 100 відс. пропозицій ВНЗ відповідно.

Дані щодо затверджених Мінкультури постановами Уряду у 2015–2016 роках обсягів держзамовлення на підготовку фахівців, науково-педагогічних кадрів за спеціальністю "Музичне мистецтво" наведено у табл.3,4.

Таблиця 3

Затверджені Мінкультури обсяги державного замовлення за спеціальністю "Музичне мистецтво" у 2015 році

осіб

ОКР*/ступінь вищої освіти, аспірантура, докторантура	Пропозиції ВНЗ		Постанова КМУ 462		різниця	
	випуск	прийом	випуск	прийом	випуск	прийом
Молодший спеціаліст	2	-	2	-	-	-
Бакалавр	518	680	518	680	-	-
Спеціаліст	332	277	330	250	-2	-27
Магістр	248	293	248	293	-	-
Аспірант	76	78	76	78	-	-
Докторант	4	6	3	5	-1	-1
Разом	1180	1334	1177	1306	-3	-28

* ОКР – освітньо-кваліфікаційний рівень.

Дані табл. 3 свідчать, що пропозиції Мінкультури до державного замовлення на підготовку фахівців, наукових та науково-педагогічних кадрів на 2015 рік з випуску та прийому враховані Мінекономрозвитку на 99,7 та 97,9 відс. відповідно. Внаслідок цього пропозиції ВНЗ з прийому "спеціалістів" не забезпечено на 9,7 відс. (27 осіб), а з "випуску" – на 0,6 відсотка. Крім того, не враховано пропозиції з випуску та прийому "докторантів" на 25 відс. (одна особа) та 16,7 відс. (одна особа) відповідно.

Таблиця 4

Затверджені Мінкультури обсяги державного замовлення за спеціальністю "Музичне мистецтво" у 2016 році

осіб

ОКР/ступінь вищої освіти, аспірантура, докторантура	Пропозиції ВНЗ		Постанова КМУ 408		різниця	
	випуск	прийом	випуск	прийом	випуск	прийом
Молодший спеціаліст	-	-	-	-	-	-
Бакалавр	617	725	617	725	-	-
Спеціаліст	242	324	242	324	-	-
Магістр	251	265	251	265	-	-
Аспірант	133	85	106	85	-27	-
Докторант	7	5	5	5	-2	-
Разом	1250	1404	1221	1404	-29	-

Дані табл. 4 свідчать, що пропозиції Мінкультури до державного замовлення на підготовку фахівців, наукових та науково-педагогічних кадрів на 2016 рік з випуску враховані Мінекономрозвитку на 97,7 відс., з прийому – на 100 відсотків. Унаслідок цього пропозиції ВНЗ з прийому "аспірантів" не враховано на 20,3 відс. (27 осіб), "докторантів" – на 28,6 відс. (дві особи).

Загальна сума коштів передбачена Мінкультури у державному бюджеті за КПКВК 1801060 на фінансування державного замовлення з підготовки у 2015 та 2016 роках фахівців і науково-педагогічних кадрів і визначена Постановами 462 та 408 в сумі 479386,0 тис. грн та 502433,0 тис. грн відповідно. При цьому середньорічний контингент Постановами 462 та 408 не визначався.

◀ **Формування Мінкультури проектних показників державного замовлення на підготовку фахівців і науково-педагогічних кадрів за спеціальністю "Музичне мистецтво" на 2015 та 2016 роки, всупереч вимогам пунктів 2 і 9 Порядку 306, здійснювалося без урахування середньострокового прогнозу потреби у фахівцях та робітничих кадрах на ринку праці та без відповідних обґрунтувань, виходячи із затвердженого для ВНЗ ліцензійного обсягу, фактичного виконання держзамовлення за минулий рік та граничних обсягів фінансування на утримання ВНЗ, передбачених у державному бюджеті.**

За відсутності затвердженого МОН разом з Мінекономрозвитку та Мінфіном порядку, як це передбачено пунктом 3 Методики³⁵, **розрахунок орієнтовної середньої вартості підготовки одного фахівця, аспіранта, докторанта за державним замовленням у 2015–2016 роках здійснювався всупереч вимогам частини п'ятої статті 2 Закону 5499, шляхом ділення загальної суми видатків за КПКВК 1801060 на середньорічну кількість бакалаврів, спеціалістів, магістрів, аспірантів і докторантів без розбивки за спеціальностями, галуззю знань та формами навчання та без застосування урядової Методики.**

Всупереч вимогам пункту 10 частини першої статті 26 Закону 1556, одне із головних завдань ВНЗ – вивчення попиту за спеціальністю "Музичне мистецтво" на ринку праці ВНЗ – не здійснювалося, що свідчить про формальний характер визначення потреби обсягів підготовки кадрів за спеціальністю "Музичне мистецтво".

Таким чином, державне замовлення на підготовку у 2015–2016 роках фахівців і науково-педагогічних кадрів для сфери культури і мистецтва за спеціальністю "Музичне мистецтво" визначено Мінкультури без урахування середньострокового прогнозу потреби у фахівцях на ринку праці, який Мінекономіки до Мінкультури не доводився.

◀ Розміщення Мінкультури у 2015–2016 роках державного замовлення на підготовку фахівців і науково-педагогічних кадрів за спеціальністю

³⁵ Методика розрахунку орієнтовної середньої вартості підготовки одного кваліфікованого робітника, фахівця, аспіранта, докторанта затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 20.05.2013 № 346.

"Музичне мистецтво" здійснювалося відповідно до вимог статті 3 Закону 5499 (на конкурсних засадах).

Водночас запроваджена Мінкультури практика виділення обсягів державного замовлення на рівні попередніх років знівельовує сутність питання щодо конкурсного відбору.

Наприклад, у 2016 році на засіданні Конкурсної комісії (протокол від 07.07.2016 № 1) пропозиції Академії керівних кадрів з прийому за ступенем вищої освіти "Бакалавр" в кількості 55 осіб, з них за спеціальністю "Музичне мистецтво" – п'ять осіб, відхилено через її фінансування за іншою бюджетною програмою. Тобто пропозицію Академії керівних кадрів відхилено за відсутності достатніх правових підстав.

Довідково. Академія керівних кадрів за поданими на конкурс пропозиціями має ліцензію (серія АЕ № 636499 терміном дії до 2021 року), зокрема за спеціальністю "Музичне мистецтво" в обсягах 25 осіб (денна), 25 осіб (заочна).

Розміщення державного замовлення у 2015–2016 роках проведено Мінкультури шляхом видання наказів від 09.07.2015 № 482 та від 08.07.2016 № 516³⁶, шляхом укладення державних контрактів в межах обсягів, що відповідають затвердженим постановами Уряду. Водночас як в наказах Мінкультури, так і державних контрактах на підготовку фахівців і науково-педагогічних кадрів план з прийому та випуску вказаний лише в натуральних одиницях (в розрізі ступенів вищої освіти, спеціальностей, ВНЗ) без визначення фінансових показників. Це стало можливим через відсутність затвердженого МОН і Мінекономрозвитку порядку визначення нормативів матеріально-технічного і фінансового забезпечення ВНЗ, внаслідок чого фінансові показники в примірній формі державного контракту на підготовку фахівців та науково-педагогічних кадрів, що затверджена наказом МОН³⁷, не передбачені. Як результат, укладені Мінкультури з ВНЗ у 2015–2016 роках державні контракти на виконання державного замовлення не містять фінансових показників. При цьому середньорічний контингент державними контрактами також не передбачався.

Отже, відсутність фінансових показників державного замовлення не дає можливості проаналізувати його вартість в розрізі ступенів вищої освіти, спеціальностей та ВНЗ.

³⁶ Накази Мінкультури від 09.07.2015 № 482 та від 08.07.2016 № 516 "Про затвердження розподілу обсягів державного замовлення на підготовку фахівців, науково-педагогічних, наукових кадрів та підвищення кваліфікації у ВНЗ, підпорядкованих Мінкультури, у 2015 та 2016 році".

³⁷ Наказ МОН від 30.05.2013 № 647 "Деякі питання реалізації постанови Кабінету Міністрів України від 20.05.2013 № 363 "Про затвердження Порядку розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації й перепідготовку кадрів".

Незважаючи на те, що згідно з наказом Мінекономрозвитку³⁸ пропозиції Мінкультури щодо внесення змін до розподілу обсягів державного замовлення на підготовку фахівців і науково-педагогічних кадрів у 2016 році враховано 26.12.2016 в повному обсязі, зміни до державних контрактів внесено Мінкультури майже через місяць – 24.01.2017.

Дані щодо виконання Мінкультури у 2015–2016 роках обсягів державного замовлення на підготовку фахівців і науково-педагогічних кадрів за спеціальністю "Музичне мистецтво" наведено у табл. 5.

Таблиця 5

Обсяги державного замовлення на підготовку фахівців і науково-педагогічних кадрів у 2015-2016 роках за спеціальністю "Музичне мистецтво"

осіб

ОКР/ступінь вищої освіти, аспірантура, докторантура	Затверджено		Укладені контракти		Фактично виконано		Відхилення (+/-)	
	випуск	прийом	випуск	прийом	випуск	прийом	випуск	прийом
2015 рік								
Молодший спеціаліст	1	-	1	-	1	-	-	-
Бакалавр	525	644	525	644	525	644	-	-
Спеціаліст	337	237	337	237	337	237	-	-
Магістр	250	284	250	284	250	284	-	-
Аспірант	76	78	76	78	78	78	+2	-
Докторант	4	4	4	4	4	5	-	+1
Разом	1193	1247	1193	1247	1193	1247	+2	+1
2016 рік								
Бакалавр	581	704	581	704	581	704	-	-
Спеціаліст	231	284	231	284	231	284	-	-
Магістр	244	260	244	260	244	260	-	-
Аспірант	78	85	78	85	77	85	-1	-
Докторант	4	5	4	5	4	5	-	-
Разом	1138	1338	1138	1338	1138	1338	-1	-

Дані табл. 5 свідчать, що державне замовлення з прийому і випуску фахівців за спеціальністю "Музичне мистецтво" у 2015–2016 роках виконано на 100 відс. до затверджених постановами Уряду обсягів. У межах ліцензованого обсягу прийнято 1165 та 1248 осіб; випущено – 1113 та 1056 осіб відповідно.

На навчання за державним замовленням до аспірантури та докторантури у 2015–2016 роках прийнято 83 та 90 осіб, або 101,2 та 100 відс., відповідно, затверджених обсягів держзамовлення.

³⁸ Наказ Мінекономрозвитку від 26.12.2016 № 2134 "Про внесення змін до обсягів державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів для державних потреб у 2016 році".

Всупереч затвердженням Постановою 462 і державним контрактом обсягам, понад державне замовлення за напрямом "Мистецтвознавство" за спеціальністю "Музичне мистецтво" у 2015 році Київською музичною академією зараховано на одного докторанта більше. З держбюджету на його підготовку спрямовано 48,4 тис. гривень.

Випущено з аспірантури та докторантури у 2015–2016 роках 82 та 81 особу, що становить 102,5 та 98,8 відс., відповідно, затверджених обсягів держзамовлення. Всупереч затвердженням Постановою 462 і державним контрактом обсягів, понад державне замовлення за напрямом "Мистецтвознавство" за спеціальністю "Музичне мистецтво" у 2015 році Київською і Львівською музичними академіями випущено на два аспіранти (асистента-стажиста) більше. З держбюджету на підготовку двох аспірантів (асистентів-стажистів) спрямовано, за розрахунками, 161,6 тис. гривень.

Водночас у 2016 році Київською музичною академією **недовиконані показники з випуску аспірантів на одну особу**, чим не дотримано затверджених Постановою 408 і державним контрактом обсягів.

Із 26 випущених у 2015 році за державним замовленням аспірантів, станом на 26.05.2017 захистилося лише сім; із чотирьох докторантів – не захистився жоден. Таким чином, на підготовку 19 аспірантів та чотирьох докторантів, які не захистилися, з державного бюджету спрямовано, за розрахунками, **2845,6 тис. грн**, що свідчить про **непродуктивне використання бюджетних коштів.**

У 2015–2016 роках за спеціальністю "Музичне мистецтво" **відраховано 253 особи**, на підготовку яких за весь період навчання (2011–2016 роки) **непродуктивно** витрачено коштів державного бюджету, за розрахунками, у сумі **19621,3 тис. гривень**. Найбільше відрахованих за невиконання навчального плану – 118 осіб, що становить 46,6 відс. загальної кількості відрахованих, та відрахованих за власним бажанням – 100 осіб (39,7 відсотка).

За відсутності належного контролю з боку Мінкультури всупереч вимогам пункту 3 державних контрактів, виконавцями державного замовлення (ВНЗ) кварталні звіти про виконання державного замовлення з прийому та випуску фахівців та науково-педагогічних кадрів у 2015–2016 роках не склалися і до Мінкультури не подавалися.

Довідково. Щорічні звіти про виконання державного замовлення, за відсутності затверджених форм, подаються виконавцями державного замовлення в довільній формі.

В порушення вимог пункту 18 Порядку 306 Звіт про виконання державного замовлення за січень-грудень 2016 року у грошовому виразі (форма № 1-держзамовлення) Мінкультури не складався і до Держстату, для узагальнення інформації і подання зведеної інформації Мінекономрозвитку, не подавався. Як наслідок, Мінекономрозвитку не отримано повної, всебічної та об'єктивної інформації про виконання Мінкультури у 2016 році державного замовлення у грошовому виразі.

Аудитом встановлено, що Мінкультури в рамках державного замовлення на підготовку аспірантів у 2015–2016 роках здійснювало підготовку асистентів-

стажистів. **Потреба у видатках на підготовку асистентів-стажистів відповідно до проектів кошторисів ВНЗ за КПКВК 1801060 на 2015–2016 роки визначена ВНЗ у сумі 14723,4 тис. гривень**³⁹.

При цьому чинним законодавством (стаття 27 Закону 848) асистентуру-стажування віднесено не до основних форм підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації, а відповідно до частини третьої статті 47 Закону 1060 – до форм післядипломної освіти.

Слід зазначити, що Закон 1060 (частина друга статті 47) визначає чотири види післядипломної освіти: спеціалізація, перепідготовка, підвищення кваліфікації та стажування. Асистентура-стажування належить до стажування.

Водночас згідно із Законом 5499 державне замовлення в частині післядипломної освіти формується лише за двома видами – підвищення кваліфікації та перепідготовка кадрів.

Аналогічна норма передбачена і у статті 87 Бюджетного кодексу України. Зокрема до видатків, що здійснюються з Державного бюджету України на післядипломну освіту, віднесені видатки на оплату послуг з підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів на умовах державного замовлення у навчальних закладах державної власності.

Крім того, як вже зазначалося у розділі 2.1 Звіту, статтею 61 Закону 1556 до здобувачів вищої освіти, які навчаються у ВНЗ, віднесено: студентів, аспірантів і докторантів. До інших осіб, які навчаються у ВНЗ, належить асистент-стажист. Отже, **асистенти-стажисти чинним законодавством не віднесені до здобувачів вищої освіти**. Відповідно їх підготовка не може здійснюватися за рахунок коштів державного бюджету в межах державного замовлення з підготовки наукових кадрів.

Слід зазначити, що при затвердженні Кабінетом Міністрів України⁴⁰ Мінкультури обсягів державного замовлення на 2016 рік з підготовки аспірантів (напряму "Культура і мистецтво") передбачалася підготовка асистентів-стажистів. Проте у грудні 2016 року до цієї постанови в частині натуральних показників внесені зміни, згідно з якими підготовку асистентів-стажистів вилучено із загального обсягу державного замовлення на підготовку аспірантів.

Таким чином, Постановами 462 та 408 (зі змінами) в межах затверджених Мінкультури обсягів державного замовлення на підготовку наукових кадрів у 2015–2016 роках **підготовку асистентів-стажистів не передбачено**.

Аудитом встановлено, що **середньорічний контингент аспірантів ВНЗ сфери управління Мінкультури, що навчалися за державним замовленням, у 2015–2016 роках становив 258 і 259 осіб відповідно. З них асистенти-**

³⁹ Київській музичній академії 2015 року (94 особи) – 4441,6 тис. грн, 2016 року (96) – 4820,8 тис. грн; Львівській музичній академії 2015 року (10) – 414,7 тис. грн, 2016 року (14) – 798,0 тис. грн; Харківському університету мистецтв 2015 року (30) – 1251,1 тис. грн, 2016 року (26) – 1268,9 тис. грн; Одеській музичній академії 2015 року (26) – 774,0 тис. грн, 2016 року (30 осіб) – 954,3 тис. гривень.

⁴⁰ Постанова 408 без змін.

стажисти, що навчалися за державним замовленням, становили **160 і 166 осіб**, або 62,0 і 64,1 відс. відповідно.

Таким чином **кошти на підготовку зазначених асистентів-стажистів в сумі 14723,4 тис. грн заплановані Мінкультури у 2015–2016 роках з порушенням вимог згаданих нормативно-правових актів**, що відповідно до пункту четвертого частини першої статті 116 Бюджетного кодексу України є **порушенням бюджетного законодавства**.

Наслідком такого планування стало **використання у 2015–2016 роках коштів державного бюджету на підготовку асистентів-стажистів вищими навчальними закладами сфери управління Мінкультури в сумі 14723,4 тис. грн з порушенням чинного законодавства**.

◀ У 2015–2016 роках ВНЗ сфери управління Мінкультури, що здійснюють підготовку кадрів для сфери культури і мистецтва за спеціальністю "Музичне мистецтво", здійснювали підготовку фахівців як за державним замовленням, так і за контрактною формою навчання.

Станом на 01.10.2016 приведений контингент за спеціальністю "Музичне мистецтво" становив 4199 осіб, або 38,9 відс. їх загального контингенту (10781 осіб), з них за державним замовленням – 3133 особи (74,6 відс.), за контрактом – 1066 осіб (25,4 відс.), з яких іноземні студенти – 232 особи.

Відповідно до Закону 1556 спеціалізація в рамках спеціальності запроваджується ВНЗ самостійно. Дані щодо визначених ВНЗ спеціалізацій за спеціальністю "Музичне мистецтво" наведено у Додатку 3.

Дані, наведені у Додатку 3, свідчать, що за спеціальністю "Музичне мистецтво" ВНЗ визначено 12 основних спеціалізацій, з яких найбільша питома вага припадає на спеціалізацію "Спів" – 16,6 відс., "Фортепіано" – 15,5 відс., "Хорове диригування" – 15,1 відс., "Струнно-смичкові інструменти" – 13,3 відсотків. Найменша – на спеціалізації "Оперно-симфонічне диригування" 1,0 відс., "Фольклор" 1,3 відс., "Композиція" 2,0 відсотка.

Аудитом встановлено, що за спеціальністю "Музичне мистецтво" конкурс до вступу у ВНЗ на одне місце за державним замовленням становив: у Київському університеті культури: у 2015 році – 2,7 чол. на місце; у 2016 році – 2,7 чол. на місце; Київській музичній академії: середній показник конкурсу від 1,8 до 2,6 абітурієнтів на одне планове місце залежно від спеціалізації. При цьому на окремі спеціалізації, зокрема, "Академічний спів", конкурс у 2015–2016 роках сягав від трьох до чотирьох абітурієнтів на одне планове місце; у Львівській музичній академії: 2016 року – три особи на одне місце; Харківському університеті культури: 2015 року – 2,2; 2016 року – 2,3; Одеській музичній академії: у 2015–2016 роках "бакалавр" – від 2,66 до 2,65 осіб на місце; "спеціаліст" – від 1,95 до 1,82; "магістр" – від 2,36 до 2,5 осіб на місце залежно від спеціалізації.

◀ Українська мистецька освіта користується попитом в іноземних студентів, питома вага яких до загального контингенту ВНЗ культури і мистецтв становить 5 відс., оскільки вона є доступнішою, ніж в Європі.

Довідково. Вартість навчання в Британії становить 9 тис. фунтів стерлінгів на рік. Для іноземних студентів навчання в Королівській академії музики у Великобританії становить близько 20 тис. фунтів стерлінгів за бакалаврськими і магістерськими програмами. В Амстердамській консерваторії – 4,5 тис. євро в рік, у Віденській консерваторії ім. Шуберта – близько 4,0 тис. євро в рік, в Академії Ференца Ліста в Будапешті (Угорщина) – від 3300 до 7100 євро залежно від спеціалізації. В Україні вартість навчання іноземних студентів в музичних академіях становить від 3,5 до 4,5 тис. доларів.

Аудитом встановлено, що підготовка одного фахівця мистецького спрямування досить коштовна і державному бюджету обходиться від 50 до 70 тис. грн в рік залежно від спеціалізації. Враховуючи, що підготовка майбутнього фахівця триває в середньому 15 років, її вартість для держави становить від 750 до 1050 тис. гривень⁴¹.

◀ Частиною першою статті 4 Закону 1556 визначено, що громадяни України, які не завершили навчання за кошти державного (місцевого) бюджету за певним ступенем освіти, мають право повторно безоплатно здобувати вищу освіту в державних і комунальних ВНЗ за тим самим ступенем освіти, за умови відшкодування коштів, витрачених на оплату послуг з підготовки фахівців, у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Як засвідчив аудит, у трьох ВНЗ сфери управління Мінкультури навчається 10 осіб⁴², зарахованих у 2016 році на навчання для повторного здобуття вищої освіти за державним замовленням. Загальна сума коштів, що підлягає відшкодуванню, становить 425,5 тис. гривень.

Постановою Кабінету Міністрів України від 26.08.2015 № 658⁴³ затверджено Порядок відшкодування коштів державного або місцевого бюджету, витрачених на оплату послуг з підготовки фахівців (далі – Порядок 658), згідно з яким особа відшкодовує кошти через ВНЗ, до якого зарахована для повторного здобуття вищої освіти, на окремо визначений спеціальний реєстраційний рахунок, відкритий головному розпоряднику коштів. Мінкультури листом від 08.09.2016 № 2104/17/14-16 зверталось до МОН з проханням надати роз'яснення щодо застосування норм Порядку 658, проте на дату проведення аудиту відповіді не отримано.

Крім того, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 1057⁴⁴ **вимога відкриття окремо визначеного спеціального реєстраційного рахунку для зазначених вище потреб скасована.**

Нечіткі вимоги Порядку 658 створюють ризики не відшкодування до державного бюджету коштів у сумі 425,5 тис. грн, витрачених на оплату

41 Висока собівартість послуг з надання мистецької освіти обумовлена специфікою індивідуального навчання (для забезпечення навчального процесу одного студента необхідно одночасно два педагогічних працівники – викладач і концертмейстер).

42 Київський університет культури – 1 особа; Львівська музична академія – 3 особи; Київська музична академія – 6 осіб.

43 В редакції до 24.01.2017.

44 "Про внесення змін до Порядку відшкодування коштів державного або місцевого бюджету, витрачених на оплату послуг з підготовки фахівців".

послуг з підготовки фахівців, які не завершили навчання за кошти державного бюджету та мають наміри здобути повторну безоплатну освіту.

◀ Відповідно до частини першої статті 64 Закону 1556 випускники ВНЗ вільні у виборі місця роботи, крім випадків, передбачених цим Законом.

У 2015–2016 роках ВНЗ Мінкультури випущено фахівців та науково-педагогічних кадрів за спеціальністю "Музичне мистецтво", які навчалися на умовах державного замовлення, у кількості відповідно 1193 та 1138 осіб.

За даними навчальних закладів, у **2015–2016 роках працевлаштовані понад 90 відс. випускників музичних ВНЗ**. Зокрема, у Львівській музичній академії діє "Центр сприяння працевлаштуванню студентів та випускників Академії", який активно сприяє працевлаштуванню випускників, регулярно інформує студентів щодо вакансій у музичних навчальних закладах, виконавських колективах, культурних установах. Інформація про вакансії постійно подається на інтернет-сайті Академії.

ВИСНОВКИ

1. У 2015–2016 роках цілеспрямоване та послідовне виконання заходів із надання музичної освіти не було реальним пріоритетом у діяльності Міністерства культури України. Також мали місце факти використання коштів державного бюджету з порушенням чинного законодавства та непродуктивно.

Загальний обсяг фінансування на надання музичної освіти у 2015–2016 роках за двома бюджетними програмами (КПКВК 1801030 і КПКВК 1801060) становив 632,0 млн гривень. Протягом цього періоду Мінкультури та вищими навчальними закладами **із порушенням чинного законодавства використано 21,6 млн грн, непродуктивно – 32,4 млн гривень.**

Бюджетне фінансування забезпечує тільки поточні видатки на утримання спеціалізованих музичних шкіл-інтернатів і вищих навчальних закладів, які здійснюють підготовку за спеціальністю "Музичне мистецтво". Понад 80 відс. коштів загального фонду за бюджетними програмами "Надання загальної та спеціальної освіти мистецькими (художніми, музичними, хореографічними) загальноосвітніми школами (школами-інтернатами) та позашкільними навчальними закладами" (КПКВК 1801030) і "Підготовка кадрів для сфери культури і мистецтва вищими навчальними закладами III та IV рівнів акредитації та методичне забезпечення діяльності навчальних закладів" (КПКВК 1801060), у частині видатків на надання музичної освіти, спрямовано на оплату праці з нарахуваннями.

Видатки розвитку становили лише 1,5 відс. від загальних видатків цих установ. Як наслідок, одним із основних джерел забезпечення функціонування музичних шкіл залишаються **благодійні внески**. Недостатність фінансування призвела до занепаду матеріально-технічної бази навчальних

закладів. **Понад 90 відс. наявних музичних інструментів морально та фізично застаріли і не придатні до використання.**

Рішення Мінкультури щодо управління державним майном спеціалізованих музичних шкіл-інтернатів та вищих навчальних закладів, які здійснюють підготовку за спеціальністю "Музичне мистецтво", були неефективними і не забезпечили його належного зберігання і використання.

2. Чинне законодавство в цілому забезпечує здійснення Мінкультури діяльності у сфері надання музичної освіти. Проте специфіка підготовки науково-педагогічних кадрів у цій сфері в повному обсязі не врегульована. Зокрема, частина третя статті 47 Закону України "Про освіту" відносить асистентуру-стажування до форм післядипломної освіти. Водночас частина п'ята цієї статті Закону визначає асистентуру-стажування основною формою підготовки науково-педагогічних, творчих і виконавських фахівців мистецького спрямування. Таким чином, **зміст вказаних частин статті 47 Закону України "Про освіту" не узгоджується між собою.**

Крім того, Кабінетом Міністрів України **в порушення вимог пункту 24 частини першої статті 13 Закону України "Про вищу освіту" за два роки не розроблено порядку і методики визначення нормативів матеріально-технічного і фінансового забезпечення ВНЗ.** Отже, **Міністерством освіти і науки України ці нормативи не визначені і не затверджені. Усупереч вимогам статті 10 Закону стандарти вищої освіти за кожною спеціальністю Міністерством освіти і науки України також не затверджені.**

Кабінетом Міністрів України та Мінкультури не вжито належних заходів щодо виконання рекомендацій Рахункової палати, зроблених за результатами попередніх контрольних заходів. Як наслідок, **проблемні питання, пов'язані з наданням музичної освіти, досі не вирішені, що негативно позначається на загальному стані справ у цій сфері.** Зокрема, призначення керівників музичних шкіл всупереч вимогам статті 20 Закону України "Про освіту" здійснюється без проведення конкурсу. Продовжується практика прийому та випуску науково-педагогічних кадрів понад державне замовлення.

3. Недотримання Мінкультури та розпорядниками коштів нижчого рівня (навчальними закладами) нормативно-правових актів і недостатність внутрішнього фінансового контролю призвели до неналежного планування 43,7 млн грн видатків. Зокрема, з порушенням вимог статті 87 Бюджетного кодексу України на підготовку 108 слухачів до вступу у ВНЗ і підготовку Національною музичною академією імені П. І. Чайковського, Львівською національною музичною академією імені М. В. Лисенка, Одеською національною музичною академією імені А. В. Нежданової та Харківським національним університетом мистецтв імені І. П. Котляревського 326 асистентів-стажистів затверджено і використано **21,3 млн грн коштів державного бюджету.** Також у порушення вимог **пунктів 22 і 29 Порядку**

складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 № **228**, за відсутності детальних розрахунків затверджено **2,1 млн гривень**. У порушення вимог пункту 17 Порядку 228 занижено планові надходження спеціального фонду на **20,3 млн гривень**.

Крім того, запроваджена Мінкультури практика затвердження в паспорті бюджетної програми 1801060 показників ефективності (середніх витрат на підготовку одного фахівця) **не враховує специфіки підготовки музичних кадрів, яка полягає в індивідуальному навчанні із залученням двох викладачів на одного студента**. Як наслідок, якщо фактичні витрати на підготовку одного фахівця з вищою музичною освітою у 2015–2016 роках становили майже 90 тис. грн, у паспорті бюджетної програми 1801060 затверджено близько 55,0 тис. гривень.

За відсутності належного контролю з боку Мінкультури керівниками навчальних закладів не забезпечено прийняття своєчасних управлінських рішень щодо ефективного використання коштів. Як наслідок, кошти за КПКВК 1801030 і 1801060 у 2015–2016 роках у сумі **1,1 млн грн повернено до державного бюджету** як такі, що не використані.

4. Державне замовлення на підготовку фахівців і науково-педагогічних кадрів для сфери культури і мистецтва за спеціальністю "Музичне мистецтво" у 2015–2016 роках (КПКВК 1801060) визначалося Мінкультури без урахування середньострокового прогнозу потреби в таких фахівцях. Середньостроковий прогноз потреби у фахівцях за спеціальністю "Музичне мистецтво" у 2015–2016 роках Мінекономіки не складався і до Мінкультури не доводився.

Усупереч затвердженням постановою Кабінету Міністрів України від 01.07.2015 № 462 "Про державне замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів у 2015 році" обсягів державного замовлення на 2015 рік Національною музичною академією імені П. І. Чайковського, Львівською національною музичною академією імені М. В. Лисенка за спеціальністю "Музичне мистецтво" **понад державне замовлення випущено два аспіранти та зараховано Національною музичною академією імені П. І. Чайковського одного докторанта, на підготовку яких з державного бюджету спрямовано, за розрахунками, 210,0 тис. гривень.**

Аудитом встановлено, що із **26-ти аспірантів і 4-х докторантів, підготовлених у 2015 році ВНЗ за напрямом "Музичне мистецтво" за державним замовленням, не захистили дисертації 19 аспірантів і 4 докторанти**, що свідчить про неефективну роботу як аспірантури, так і докторантури при ВНЗ Мінкультури. Отже, **кошти на їх підготовку (за розрахунками, – 2,8 млн грн) використано непродуктивно.**

Крім того, за невиконання навчального плану та за власним бажанням протягом 2015–2016 років із навчальних закладів відрахований 231 учень і 253 студенти, на підготовку яких з державного бюджету спрямовано

29,6 млн грн, що свідчить про непродуктивне використання коштів державного бюджету.

5. На спеціальних рахунках, відкритих Національною музичною академією імені П. І. Чайковського та Київським національним університетом культури і мистецтв у ПАТ "Енергобанк" і ПАТ "Брокбізнесбанк", які визнані Національним банком України недієспроможними, зберігається **1,6 млн грн**, що надійшли від студентів за контрактною формою навчання. Отже, цим ВНЗ можуть бути завдані значні збитки.

6. Мінкультури та ВНЗ не забезпечили ефективного використання державного майна, яке належить до сфери їх управління. Зокрема, приміщення Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського загальною площею 265 кв. м, передане у безоплатне довічне користування Харківській обласній організації Національної спілки композиторів України, фактично використовується як складське. Протягом 30 років спілкою не забезпечено проведення ремонту, приміщення перебуває в аварійному стані. Робота спеціально створеної Мінкультури комісії з цього питання була неефективною, оскільки жодного рішення не ухвалено.

Керівництвом Національної музичної академії імені П. І. Чайковського також не дотримано вимог пункту 9 розділу I Положення про гуртожитки, затвердженого наказом Мінрегіонбуду від 27.04.2015 № 84, щодо забезпечення мінімально необхідної жилої площі для проживання студентів у гуртожитку. У гуртожитку академії встановлено 245 двоярусних ліжок (85,4 відс. від їх загальної кількості).

Водночас аудитом виявлено **10 сторонніх осіб, які проживали в гуртожитку і не були причетними до мистецької діяльності.** При цьому сторонні особи розміщені у гуртожитку в значно кращих умовах, ніж студенти. Вартість їх проживання визначалася академією із розрахунку на одне ліжко-місце, а не з фактично займаної ними жилої площі. У результаті втрачено доходи спеціального фонду академії, а витрати з утримання приміщення гуртожитку, що займають сторонні особи, частково здійснюються з державного бюджету.

Крім того, через відсутність ефективних управлінських рішень з боку Мінкультури та керівництва Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової втрачено можливість отримання у 2015–2016 роках доходів до спеціального фонду державного бюджету у сумі, за розрахунками, 720,0 тис. гривень. Так, студентський навчально-оздоровчий табір "Романтика", розташований біля моря, в період літніх відпусток (липень–серпень 2015–2016 років) не функціонував.

7. Мінкультури не приділяє належної уваги друкованим нотним виданням кінця XVII – початку XX століття, які зберігаються в бібліотечних фондах ВНЗ: у бібліотеках відсутні охоронна та протипожежна сигналізація, системи кондиціонування, у результаті не дотримується температурно-

вологісний режим, що створює ризики неналежного зберігання нотних видань. Крім того, ці видання обліковуються за вартістю від однієї до тридцяти п'яти гривень, тобто **оцінені практично за вартістю макулатури**, що може призвести до втрати національної музичної культурної спадщини.

ПРОПОЗИЦІЇ

1. Поінформувати Верховну Раду України про результати аудиту.

2. Відомості про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених Міністерству культури України на надання музичної освіти, у формі рішення Рахункової палати надіслати Кабінету Міністрів України і рекомендувати доручити:

- Міністерству економічного розвитку і торгівлі України як уповноваженому органу з питань формування державного замовлення здійснювати постійний контроль за обсягами державного замовлення на стадії його формування, розміщення та виконання;

- Міністерству освіти і науки України спільно з Міністерством економічного розвитку і торгівлі України та Міністерством фінансів України розробити порядок розрахунку вартості підготовки за державним замовленням одного фахівця, аспіранта, докторанта, слухача за освітньо-кваліфікаційним рівнем, науковим ступенем, спеціальністю, напрямом підготовки, галуззю знань та формою навчання на плановий рік;

- Міністерству освіти і науки України та Міністерству культури України прискорити затвердження галузевих стандартів за спеціальністю "Музичне мистецтво" з метою застосування єдиних підходів до надання музичними навчальними закладами якісної освіти у цій сфері;

- Міністерству освіти і науки України спільно з Міністерством культури розробити нормативи матеріально-технічного, фінансового та іншого забезпечення вищих навчальних закладів;

- Міністерству культури України надати пропозиції щодо перегляду змісту постанови Кабінету Міністрів України від 10.07.98 № 1058 "Про передачу нерухомого майна творчим спілкам" у частині розміщення обласних організацій Національної спілки композиторів України.

3. Рішення Рахункової палати та Звіт надіслати Міністерству культури України та рекомендувати:

- запровадити дієвий контроль за дотриманням вимог чинного законодавства України при плануванні та використанні коштів державного бюджету в музичних навчальних закладах, що належать до сфери управління Мінкультури;

- спільно з Міністерством освіти і науки розробити пропозиції для узгодження змісту частин третьої та п'ятої статті 47 Закону України "Про освіту" щодо підготовки асистентів-стажистів і подати їх на розгляд Кабінету Міністрів України;

- припинити практику прийому та випуску фахівців, підготовлених коштом державного бюджету, понад державне замовлення;
- підвищити контроль за ефективним використанням державного майна, яке передане в оперативне управління навчальним закладам сфери управління Міністерства;
- забезпечити належні умови проживання студентів у гуртожитках ВНЗ сфери управління Міністерства культури, зокрема і Національної музичної академії імені П. І. Чайковського;
- забезпечити належне збереження бібліотечних фондів ВНЗ, провести їх інвентаризацію та оцінку, особливо видань кінця XVII – початку XX століття;
- забезпечити безумовне дотримання законодавства у частині використання коштів державного бюджету, усунення виявлених порушень і запобігання їм надалі.

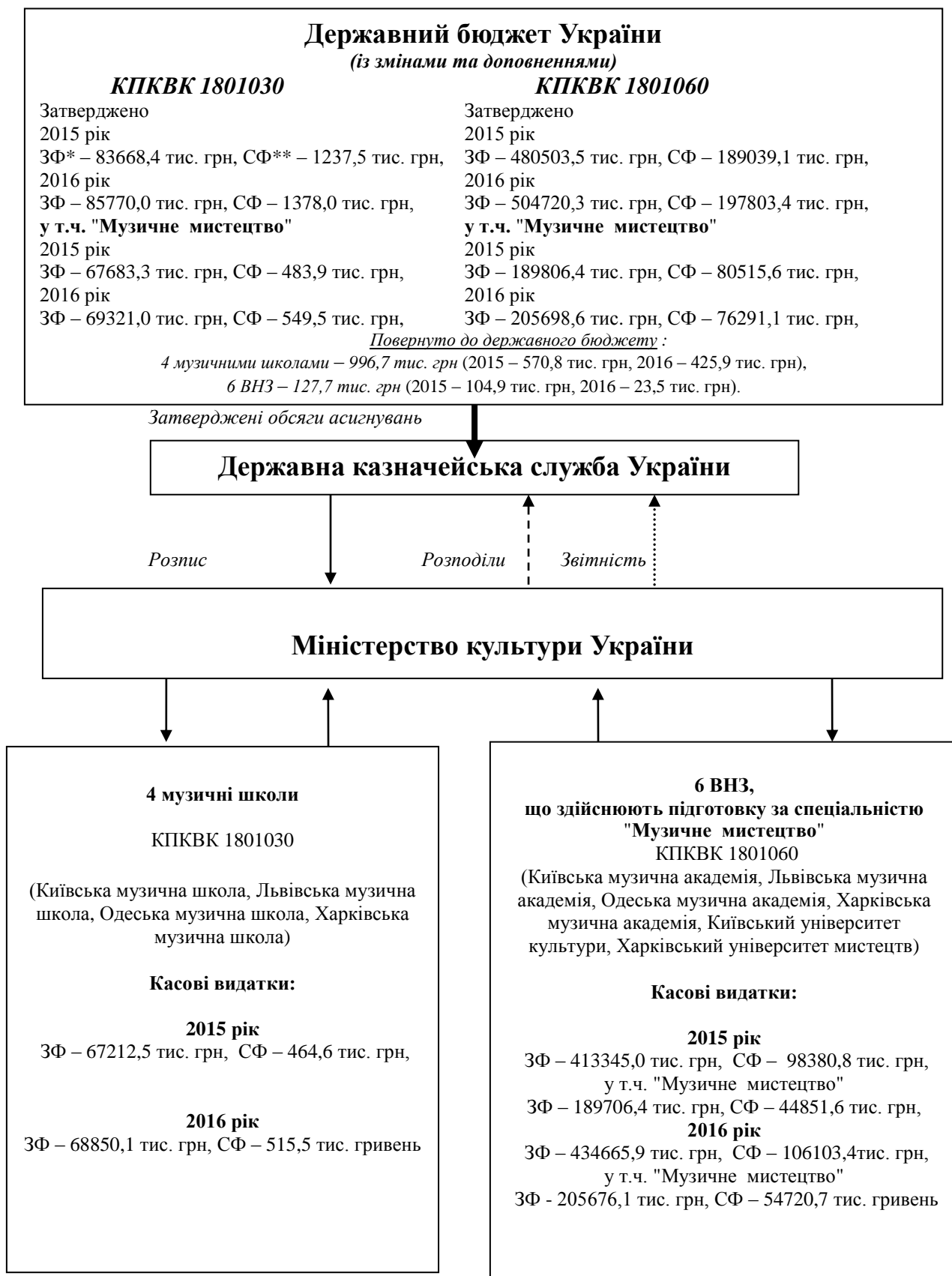
Член Рахункової палати

І.М. Заремба

**Перелік навчальних закладів сфери управління Мінкультури,
які надають музичну освіту**

1. Київська середня спеціалізована музична школа-інтернат імені М.В. Лисенка
2. Львівська середня спеціалізована музична школа-інтернат імені С. Крушельницької
3. Одеська середня спеціалізована музична школа-інтернат імені професора П.С. Столярського
4. Харківська середня спеціалізована музична школа-інтернат
5. Львівська державна музична академія імені М.В. Лисенка
6. Одеська державна музична академія імені А.В. Нежданової
7. Харківський державний університет мистецтв імені І.П. Котляревського
8. Харківська державна академія культури
9. Національна музична академія імені П.І. Чайковського
10. Київський національний університет культури і мистецтв

Схема руху коштів
державного бюджету, виділених Міністерству культури у 2015-2016 роках за
КПКВК 1801030 та КПКВК 1801060 на надання музичної освіти

*ЗФ – загальний фонд державного бюджету;

**СФ – спеціальний фонд державного бюджету.

Спеціалізації, визначені ВНЗ в рамках підготовки кадрів за спеціальністю "Музичне мистецтво"

осіб

№ з/п	Спеціалізація	Київська музична академія		Львівська музична академія		Одеська музична академія		Харківська академія культури		Київський університет культури		Харківський університет мистецтв		Разом	
		всього	в т.ч. державне замовлення	всього	в т.ч. державне замовлення	всього	в т.ч. державне замовлення	всього	в т.ч. державне замовлення	всього	в т.ч. державне замовлення	всього	в т.ч. державне замовлення	всього	в т.ч. державне замовлення
	Всього контингент, у т.ч.	1111	952	762	527	801	481	238	178	7116	5750	753	540	10781	8428
	за спеціальністю "Музичне мистецтво"	1072	917	762	527	781	466	238	178	593	505	753	540	4199	3133
1	Оркестрові духові та ударні інструменти	154	133	127	83	128	97	28	25	x	x	94	79	531	417
2	Струнно-смичкові інструменти	174	159	147	118	105	82	x	x	39	35	97	70	562	464
3	Народні інструменти України	165	155	89	76	82	68	37	36	x	x	87	74	460	409
4	Музичне мистецтво естради	x	x	x	x	x	x	40	21	x	x	50	30	90	51
5	Інструментальне мистецтво	x	x	x	x	x	x	x	x	227	184	x	x	227	184
6	Оперно-симфонічне диригування	20	7	17	9	3	0		x	x	x	4	0	44	16
7	Хорове диригування	99	94	57	38	100	63	50	49	271	230	57	53	634	527
8	Фортепіано, орган	189	156	138	86	138	69	x	x	x	x	185	130	650	441
9	Музикознавство	48	47	33	30	38	29	x	x	x	x	43	32	162	138
10	Фольклор	x	x	x	x	x	x	x	x	56	56	x	x	56	56

Продовження Додатка 3

№ з/П	Спеціалізація	Київська музична академія		Львівська музична академія		Одеська музична академія		Харківська академія культури		Київський університет культури		Харківський університет мистецтв		Разом	
		всього	в т.ч. державне замовлення	всього	в т.ч. державне замовлення	всього	в т.ч. державне замовлення	всього	в т.ч. державне замовлення	всього	в т.ч. державне замовлення	всього	в т.ч. державне замовлення	всього	в т.ч. державне замовлення
11	Композиція	42	32	13	10	14	7	х	х	х	х	16	14	85	63
12	Спів, у т.ч.	181	134	141	77	173	51	83	47	х	х	120	58	698	367
	академічний спів	181	134	х	х	х	х	х	х	х	х	120	58	442	269
	народний спів	х	х	х	х	х	х	14	12	х	х	х	х	14	12
	естрадний спів	х	х	х	х	х	х	69	35	х	х	х	х	69	35
	спів	х	х	141	77	173	51	х	х	х	х	х	х	173	51